

Univerzita Karlova

Bakalářská práce

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Studijní obor: Specializace v pedagogice

Název bakalářské práce:

Komparace veřejného a soukromého vzdělávání v mateřských školách

Autor bakalářské práce: Ing. Zora Šebová

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Markéta Švamberk Šauerová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma
„Komparace veřejného a soukromého vzdělávání v mateřských školách“
vypracovala samostatně s využitím literatury a informací, na něž odkazuji.

V Praze dne 15.4.2024

Podpis

P o d ě k o v á n í

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí své práce paní doc. PhDr. Markétě Švamberk Šauerové, Ph.D. za čas věnovaný mé práci, odbornou pomoc a užitečné rady, bez nichž by tato práce nevznikla.

Název bakalářské práce:

Komparace veřejného a soukromého vzdělávání v mateřských školách

Abstrakt:

Hlavním cílem práce je porovnat vzdělávání ve veřejných a soukromých mateřských školách – a to prostřednictvím srovnání školní zralosti a připravenosti předškolních dětí navštěvujících jak veřejné, tak soukromé mateřské školy. Teoretický rámec práce se opírá o charakteristiku dětí předškolního věku, legislativní vymezení mateřských škol a popis jednotlivých vzdělávacích programů různých typů mateřských škol. Praktická část práce vyhodnocuje a shrnuje výsledky výzkumu realizovaného prostřednictvím dotazníkového šetření mezi rodiči předškoláků na území hlavního města Prahy a poskytuje odpovědi na stanovené výzkumné otázky.

Klíčová slova:

Mateřská škola, veřejná mateřská škola, soukromá mateřská škola, dítě, předškolní věk, školní zralost, vzdělávací program, rodiče

Title of the Bachelor's Thesis:

Comparison of public and private education in kindergartens

Abstract:

The main goal of the work is to compare education in public and private kindergartens - by comparing school maturity and readiness of preschool children attending both public and private kindergartens. The theoretical framework of the work is based on the characteristics of children of preschool age, the legislative definition of kindergartens and the description of individual educational programs of different types of kindergartens. The practical part of the work evaluates and summarizes results of research conducted through a questionnaire survey among parents of preschoolers in the capital city of Prague and provides answers to set research questions.

Key words:

Kindergarten, public kindergarten, private kindergarten, child, preschool age, school readiness, educational program, parents

Obsah

Úvod	9
1. Charakteristika dětí předškolního věku	10
1.1. Tělesný vývoj	10
1.2. Psychosociální vývoj	11
1.3. Školní zralost a školní připravenost	13
2. Veřejné mateřské školy v České republice.....	15
2.1. Legislativní vymezení	15
2.2. Vzdělávací program ve veřejných mateřských školách	17
2.2.1. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.....	18
2.2.2. Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole	21
2.2.3. Školní vzdělávací plán, třídní vzdělávací plán	22
3. Soukromé mateřské školy v České republice.....	24
3.1. Legislativní vymezení	24
3.2. Typy soukromých a alternativních mateřských škol dle vzdělávacího programu.....	25
3.2.1. Montessori pedagogika.....	26
3.2.2. Waldorfská pedagogika	27
3.2.3. Daltonská pedagogika	28
3.2.4. Reggio pedagogika	29
3.2.5. Zdravá mateřská škola	30
3.2.6. Začít spolu	31
3.2.7. Lesní mateřské školy	32
Shrnutí	34
4. Cíl výzkumu a výzkumné otázky	35
5. Metody výzkumu.....	35
6. Realizace výzkumu	36
6.1. Kde/s kým se výzkum uskutečnil.....	36
6.2. Výsledky výzkumného šetření	38
6.2.1. Hromadné výsledky výzkumu v mateřských školách	39
6.2.2. Komparace výsledků výzkumu v soukromých MŠ a veřejné MŠ	40

7. Shrnutí výsledků ve vztahu k výzkumným otázkám.....	47
8. Diskuse	49
Závěr.....	51
Seznam použitých zdrojů	52
Použité literární zdroje	52
Použité elektronické zdroje	53
Seznam obrázků.....	54
Příloha.....	55

Úvod

Bakalářská práce se věnuje komparaci předškolního vzdělávání ve veřejných a soukromých mateřských školách. Dříve u nás byly dostupné pouze veřejné mateřské školy s jednotným vzdělávacím programem, avšak jak doba postupuje, pronikají k nám nové vzdělávací směry, které přejímají jak školky veřejné, tak hlavně pak soukromé a nabízí díky tomu rodičům předškolních dětí nejrůznější alternativy. Cílem práce je tak tyto vzdělávací směry zmapovat a porovnat, jak vzdělávání ve veřejných a soukromých mateřských školách probíhá.

Teoretická část práce je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole se věnujeme charakteristice dítěte předškolního věku. Dozvíme se, jaký je jeho vývoj po tělesné a psychosociální stránce. Zmíníme také školní zralost a školní připravenost a vysvětlíme si, kdy je dítě školsky způsobilé k nástupu do 1. třídy základní školy a jak postupovat, pokud tomu tak není. Druhá kapitola čtenáře seznamuje s fungováním veřejných mateřských škol v České republice. Věnuje se legislativní úpravě a přibližuje dokumenty, dle kterých se veřejné mateřské školy řídí při výchově a vzdělávání svěřených dětí. Třetí kapitola informuje o soukromém předškolním vzdělávání, u kterého taktéž čtenáře seznámíme s legislativní úpravou. Nakonec jsou představeny a rozebrány různé alternativní a inovativní formy předškolního vzdělávání. Dozvíme se tak o Montessori, Waldorfské a Daltonské pedagogice, Reggio pedagogice a blíže se seznámíme s projekty Zdravá mateřská škola a Začít spolu. Nechybí ani lesní mateřské školy, jejichž popularita v České republice stále roste.

Praktická část práce si klade za cíl najít odpovědi na 2 výzkumné otázky a skrze dotazníkové šetření zjistit, jak rodiče předškoláků vnímají školskou způsobilost svého dítěte a zda jsou do školy lépe připraveny děti z veřejných či soukromých mateřských škol. V práci je tak pracováno jak s daty za všechny rodiče dohromady, tak odděleně za soukromé a veřejné mateřské školy. Díky tomu jsme schopni zodpovědět, jak rodiče situaci svých dětí vnímají a zda je výhodnější zvolit si pro vzdělávání soukromou nebo veřejnou mateřskou školu či zda v dopadu vzdělávání neshledáváme větší rozdíl.

1. Charakteristika dětí předškolního věku

Jako předškolní věk dítěte se označuje období, kdy je dítěti 3-6 let. Tříleté děti zpravidla nastupují do mateřské školy, ve které setrvávají do 6 (7) let. V 6 (7) letech odcházejí na základní školu, kde již mluvíme o tzv. věku školním.¹ Období předškolního věku bývá označováno také jako „věk mateřské školy“, „věk otázek“ či „první období vzdoru“.²

Během tohoto období dítě nadále dozrává – tělesně, pohybově, rozumově, citově a sociálně. Dochází také k dalšímu vývoji zraku a sluchu a tyto smysly se propojují. Rozvíjí se výslovnost a je-li dítě po všech vývojových stránkách v pořádku, ovládá před vstupem do základní školy větnou skladbu a dokáže bez problémů vyjádřit i složitější myšlenky.³

V období předškolního věku je pro dítě klíčová hra a dětská společnost. Ve většině případů se v ní cítí velmi dobře a je pro něj přirozené a zdravé trávit mezi dětmi co nejvíce času. U dítěte se díky tomu rozvíjejí prosociální vlastnosti – spolupráce, souhra, touha po společné zábavě a soucit. Dochází také k navazování prvních přátelství.⁴

Zároveň je dítě v tomto věku snadno ovlivnitelné a jeho učení probíhá převážně nápodobou. Je tak schopno si poměrně rychle osvojit základní hygienické, pracovní a společenské návyky prostředí, ve kterém vyrůstá. Rodina a blízké okolí tak mají na dítě v tomto období zásadní vliv.⁵

„Období předškolní je nejpozoruhodnější etapou vývoje lidského jedince, spojuje vše, co bylo u dítěte vrozeno s tím, co se výchovou a učením stane zlatým mostem k budoucí dospělé osobnosti. Je to doba, na kterou si již v dospělosti vzpomínáme, ke které se vracíme, která zanechává v naší paměti již mnohé stopy.“⁶

1.1. Tělesný vývoj

Tělesný vývoj dítěte předškolního věku je velmi dynamický. Dítě rychle roste do výšky (meziročně vyroste o 5-10 cm) a přibývá na váze (cca 2-3 kg za rok), díky čemuž je schopno stále intenzivnějšího tělesného pohybu. Dostatečný pohyb je důležitý pro správný

¹ MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa : základní duševní potřeby dítěte : dítě a lidský svět*. Pro rodiče. Praha: Grada, 2005. ISBN 9788024708706.

² SLOŽILOVÁ, Pavlína. *Percepční zralost dětí předškolního věku*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010.

³ MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa : základní duševní potřeby dítěte : dítě a lidský svět*. Pro rodiče. Praha: Grada, 2005. ISBN 9788024708706.

⁴ MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa : základní duševní potřeby dítěte : dítě a lidský svět*. Pro rodiče. Praha: Grada, 2005. ISBN 9788024708706.

⁵ MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa : základní duševní potřeby dítěte : dítě a lidský svět*. Pro rodiče. Praha: Grada, 2005. ISBN 9788024708706.

⁶ LISÁ, Lidka a KŇOURKOVÁ, Marie. *Vývoj dítěte a jeho úskalí*. Str. 174. Život a zdraví (Avicenum). Praha: Avicenum, 1986.

vývoj svalů, kloubů a kostí.⁷ „Dítě se vytahuje, pokračuje osifikace kostí, i když kosti ještě nejsou dost tvrdé a pevné. Vyrůstá výkonnost vnitřních orgánů – srdce, plic. Nervová soustava se rozvíjí pomaleji, zdokonaluje se spíše její stavba a funkce, a pracovní schopnost nervových buněk.“⁸

V předškolním období dochází u dítěte také k rozvoji motoriky, který je ovlivněn jeho psychikou, okolním prostředím, výživou, nemocnostmi, úrazovostí, výchovou rodiny a v neposlední řadě také přístupem a působením učitelů, se kterými se dítě pravidelně setkává. Zdokonaluje se lokomoce a hrubá motorika. Dítě je vytrvalejší, pohyby jsou přesnější a účelnější. Dítě již střídá nohy při chůzi do schodů i ze schodů, drží lépe rovnováhu, zvládne skákat po jedné noze, jezdit na kole, chytat míč a házet ho jednou rukou horním obloukem. Dítě vědomě koordinuje pohyby. Dochází také k postupnému rozvoji jemné motoriky ruky. Roste manuální zručnost dítěte a zároveň nastává vyhraněnost, která ukazuje na dominanci té které ruky. Dítě navléká korálky, staví z kostek, hraje si se stavebnicí, skládá nejrůznější jednoduché obrázky a tvary a využívá k jídlu všechny části příboru. Postupem času se učí pracovat s tužkou a správně ji uchopit, zvládne stříhat nůžkami a modeluje. Je schopno ovládnout také složitější úkony jako zapínání a rozepínání knoflíků či zavazování tkaniček.^{9, 10}

Pohybová aktivita je pro děti předškolního věku zásadní a přímo souvisí jak s jejich tělesným, tak psychickým vývojem. Pohyb u dítěte podporuje nezávislost, emoční stabilitu, důvěru, sebekontrolu, dobrou náladu, ale také povědomí o vlastním těle a jeho schopnostech. Dochází díky němu k uvolňování a snižování stresu, napětí a agresivity – i proto je nutné pohyb záměrně u dětí podporovat, stimulovat a rozvíjet.¹¹

1.2. Psychosociální vývoj

Oblasti psychického vývoje člověka se věnuje vývojová psychologie. Vágnerová jej vysvětluje jako: „proces vzniku, rozvoje a zákonitých proměn psychických procesů a vlastností, jejich diferenciaci a integraci, která se projevuje v rámci celé osobnosti. Zahrnuje kvalitativní změny, nárůst i úbytek různých funkcí, které se mohou rozvíjet plynule i formou

⁷ FLODROVÁ, Helena. *Vývoj dětí předškolního a školního věku*. Závěrečná práce. Brno: Masarykova univerzita, 2019.

⁸ KURIC, Jozef a VAŠINA, Lubomír. *Obecná a ontogenetická psychologie pro učitele*. Str. 168. 2. přeprac. vyd. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1987.

⁹ FLODROVÁ, Helena. *Vývoj dětí předškolního a školního věku*. Závěrečná práce. Brno: Masarykova univerzita, 2019.

¹⁰ SLOŽILOVÁ, Pavlína. *Percepční zralost dětí předškolního věku*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010.

¹¹ SLOŽILOVÁ, Pavlína. *Percepční zralost dětí předškolního věku*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010.

vývojových skoků. ¹² Vágnerová definuje 4 hlavní oblasti, ve kterých se jedinec psychicky vyvíjí. Jedná se o oblast psychosociální, biosociální, kognitivní a motivačně emoční. ¹³

*„Psychosociální vývoj – zahrnuje proměny osobnostních a sociálních charakteristik, rolí, mezilidských vztahů či převažujících způsobů chování. Je ve značné míře ovlivněn vnějšími faktory, především sociokulturními, bývá označován jako proces socializace.“*¹⁴

V předškolním věku probíhá psychosociální rozvoj dítěte na úrovni rodiny. Existence rodiny a její podpory je pro dítě v tomto období klíčová – důležitou roli hrají jak matka, tak otec. Matka tráví s dítětem zpravidla více času a působí na dítě jako ochraňující a pečující osoba. Řídí denní chod dítěte, dbá na dodržování jeho povinností, pravidelně s dítětem mluví a vkládá do komunikace emoce. Postupem času se dítě od matky odpoutává a dochází k jeho osamostatňování. Otec je pro dítě vzorem, předává mu vlastní zkušenosti, učí ho novým věcem a ukazuje mu vnější svět. Je-li v rodině přítomen sourozenec, dítě získává první sociální dovednosti. Bezpečná vazba mezi rodičem a dítětem budí v dítěti pozitivní sociální očekávání a připravuje mu půdu pro tvorbu vrstevnických vztahů. ¹⁵

První vrstevnické vztahy dítě navazuje v mateřské škole, která má pro socializaci dítěte zásadní význam. Dítě je poprvé vystaveno situaci, ve které je samo za sebe, je v neznámém prostředí a je třeba, aby se na novou situaci i prostředí adaptovalo a přijalo pravidla, která zde panují. Ve školce se dítě setkává s novým dospělým – učitelkou, kterou musí přijmout a uznávat jako přirozenou autoritu. Jelikož je dítě během pobytu ve školce mimo svou bezpečnou zónu rodiny, je nutné u něj vybudovat pocit bezpečí a emočního přijetí. Aby se tak mohlo stát, je potřeba, aby byla učitelka dostatečně citlivá a empatická a uměla s dítětem vhodně komunikovat. Učitelka také plní důležitou roli v napomáhání dítěti při jeho zařazení do skupiny ostatních, pro dítě dosud neznámých, dětí. ¹⁶

V předškolním věku se u dítěte rozvíjejí prosociální dovednosti. Ty se rozvíjejí tehdy, kdy je dítě nuceno komunikovat s neznámými lidmi. Skvělým prostředím pro nácvik je tak mateřská škola a interakce s ostatními dětmi. Dítě začíná spolupracovat s ostatními dětmi, hraje si s nimi, objevuje se u něj solidarita a soucit vůči druhým, projevuje soustrast a zažívá

¹² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Str. 11. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

¹³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

¹⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Str. 11. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

¹⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

¹⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

společnou radost, legraci. V tomto období začíná dítě navazovat první přátelství, která tvoří základ pro jeho pozdější vztahy.¹⁷

Předškolní dítě již zastává různé sociální role, které dokáže obratně střídat podle toho, s kým mluví. Zastává roli dítěte (ve vztahu k rodičům), roli sourozence (má-li nějakého), roli žáka (ve vztahu k učitelce) či roli vrstevníka/kamaráda (ve vztahu k ostatním dětem). Podle toho, kterou roli dítě hraje, adekvátně tomu mluví, gestikuluje, přemýšlí a cítí. Důležité role, které si dítě v tomto věku také osvojuje a mezi kterými hledá rovnováhu, je role spolupracovníka a role soupeře.¹⁸

1.3. Školní zralost a školní připravenost

Aby dítě mohlo postoupit do další role – role školáka, je nutné, aby dosahovalo určité socializační úrovně, umělo komunikovat přiměřeně svému věku a respektovalo běžné normy chování.¹⁹ Většina dětí je schopna nastoupit do školy po dovršení 6 let věku, avšak abychom si byli tímto jisti a pro dítě byl přechod z mateřské do základní školy co nejpříjemnější, je vhodné u něj nejprve změřit jeho školní zralost a připravenost.

Dle Koťátkové je školní zralost definována jako: „*Způsobilost dítěte začlenit se do školního vyučování, která vychází z jeho stavu fyzických, zdravotních a mentálních předpokladů, tj. z kvality myšlenkových operací, úrovně vyjadřování, schopnosti soustředit se s aktivní pozorností a odpovídajícím reagováním.*“²⁰ Školní zralostí je tedy myšleno dosažení určitého stupně vývoje v oblasti mentální, fyzické a sociálně-emocionální, což dítěti umožní účastnit se školního vzdělávacího procesu bez větších obtíží, v ideálním případě za doprovodu radosti, zájmu a nadšení.

Rozlišujeme 3 složky školní zralosti:

- fyzickou zralost – posuzujeme zdravotní a tělesný stav dítěte (výšku, váhu), celkovou pohybovou koordinaci, úroveň hrubé a jemné motoriky
- kognitivní zralost – ověřujeme úroveň rozumových schopností dítěte. Zajímají nás schopnosti v oblasti grafomotoriky, vizuomotoriky, řeči, úroveň sluchového

¹⁷ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. ISBN 978- 80-262-0519-7.

¹⁸ MATĚJČEK, Zdeněk. *Jeden pohled na vztahy v předškolním věku*. In: ŠULOVÁ, Lenka a Chantal ZAOUCHÉ-GAUDRON. *Předškolní dítě a jeho svět: L'enfant d'âge préscolaire et son monde*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0752-2.

¹⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

²⁰ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2008. ISBN 9788024715681.

a zrakového vnímání, základní matematické představy či vnímání prostoru a času

- sociálně-emocionální zralost – posuzujeme ji dle kritérií předpokládajících školní úspěšnost. Zajímá nás, zda je dítě schopno zvládat napětí, trému, strach z neúspěchu, jak je odolné vůči zátěži, jak je motivováno ke školní práci, zda umí kontrolovat projevy svých emocí, zda zvládne odloučení od matky a přijme učitele jako autoritu či zda se dobře začleňuje do kolektivu.²¹

Naproti tomu termín školní připravenost vyjadřuje: „*souhrn předpokladů nezbytných pro úspěšné zvládnutí všech nároků školy.*“²²

Školní připravenost zahrnuje kompetence ve 4 oblastech:

- kognitivní
- emocionálně-sociální
- somatické
- pracovní

Tyto kompetence dítě získává a dále rozvíjí učením a sociální zkušeností. Vliv má také vnější prostředí a výchova.²³ Jedná se tedy o znalosti, dovednosti a návyky, které si dítě osvojilo z rodiny a během pobytu v mateřské škole a které dítěti umožňují zvládnout jeho roli školáka.

Setkáváme se s případy, kdy je dítě dostatečně zralé, ale není na školu dobře připravené - tedy nemá potřebné znalosti, návyky či adekvátní dovednosti. V takových případech došlo buď k zanedbání výchovy ze strany rodiny či k nedostatečné práci s dítětem v rámci jeho návštěvy mateřské školy. Dochází také k situacím, kdy je dítě na školu dobře připraveno, nicméně není ještě dostatečně zralé - tedy nezvládalo by školní zátěž či udržet pozornost po vyžadovanou dobu. V obou případech je takovým dětem doporučován odklad školní docházky o 1 školní rok. Dojde-li u dítěte k odkladu školní docházky, současně s ním

²¹ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a ŠMARDOVÁ, Vlasta. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let.* Ilustroval Richard ŠMARDA. Moderní metodika pro rodiče a učitele. Brno: Computer Press, 2022. ISBN 9788025118290.

²² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání.* Praha: Karolinum, 2005. ISBN 8024609568.

²³ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Školní zralost a připravenost. , SlidePlayer.cz Inc. *SlidePlayer* [online]. 2024 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/12952158/>

by měla být doporučena opatření, která zajistí, že oblasti, ve kterých dítě nespĺňuje požadavky pro vstup do školy, budou postupně posilovány.²⁴

2. Veřejné mateřské školy v České republice

Mateřská škola je veřejnou službou, která je zřizovatelem zajišťována pro děti ve věku od dvou do šesti (sedmi) let. V roce 2022/2023 poskytovalo předškolní péči 4 877 veřejných mateřských škol, které navštěvovalo celkem 352 322 dětí. Vyjádříme-li daná čísla v procentech, podíl veřejných mateřských škol na celkovém počtu dostupných mateřských škol činil 90,8 %. Z celkového počtu dětí navštěvujících jak veřejné, tak soukromé a církevní mateřské školy využívalo veřejného vzdělávání celkem 95,4 % dětí.²⁵

Účelem mateřské školy je služba – směrem k dítěti, rodině a ke společnosti. Současné mateřské školy uplatňují pedocentricky orientovanou pedagogiku, u které je středem zájmu školy a učitelů dítě. Ke každému dítěti je přistupováno jako k samostatné osobnosti, která má individuální potřeby a je na učiteli, aby tyto potřeby objevil, respektoval a vhodně s nimi pracoval tak, aby dítě podporoval v jeho přirozeném vývoji a rozvoji.

Co se rodiny týče, cílem mateřské školy je pomoci rodině se vzděláváním dítěte a rozvojem jeho sociálních dovedností prostřednictvím začlenění do širší skupiny dětí stejného či podobného věku. Zároveň mateřská škola nabízí pomocnou ruku matkám svěřených dětí, které se v případě využití institucionální péče mohou vrátit zpět do pracovního procesu. Ve vztahu ke společnosti si mateřská škola klade za cíl vybavit každé dítě takovým vzděláním a potřebnými sociálními schopnostmi, které povedou k postupnému a co nejpřirozenějšímu začleňování dítěte do širší společnosti a jeho celkové způsobilosti k životu.²⁶

2.1. Legislativní vymezení

Legislativní úprava týkající se veřejných mateřských škol na území České republiky je vymezena zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (tzv. školský zákon). Tento zákon stanovuje základní rámec pro fungování všech typů škol, včetně mateřských škol, a to jak veřejných, soukromých, tak církevních.

²⁴ LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. ISBN 9788024712840.

²⁵ *Výkonová data škol za rok 2022/2023*. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vykonova-data-skol-za-rok-2022-2023>. [cit. 2024-03-13].

²⁶ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

Školský zákon vymezuje:

Přijímání dětí do mateřské školy: Děti jsou přijímány do mateřské školy na základě přihlášky, kterou podává zákonný zástupce dítěte. Pro přijetí do MŠ jsou přednostně přijímány děti z obce či městské části, kde se daná školka nachází. „*V případě, že nelze tyto děti z kapacitních důvodů přijmout nebo obec mateřskou školu nezřizuje, má obec, ve které má dítě místo trvalého pobytu, povinnost zajistit mu místo v jiné mateřské škole zřizované obcí nebo svazkem obcí.*“²⁷ Roli hraje také věk dětí. Děti, které jsou mladší tří let však nemají na přijetí do mateřské školy právní nárok, jejich přijetí je závislé na volné kapacitě dané instituce. Od školního roku 2016/2017 vešla v platnost povinnost školní docházky dítěti, které do začátku školního roku dovršilo pěti let věku a je zodpovědností zákonných zástupců dítěte takové dítě ke školní docházce přihlásit.²⁸

Vzdělávací program: Mateřské školy jsou povinny vykonávat vzdělávací činnost dle vzdělávacího programu, který je schválen *Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy* a který odpovídá *Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání*. Vzdělávací program je nastaven tak, aby podporoval všestranný rozvoj dítěte v souladu s jeho individuálními schopnostmi a potřebami.

Provoz mateřské školy: Provoz školy je financován z veřejných zdrojů, přičemž zřizovatelem může být kraj, město, obec či svazek obcí. Zřizovatel zodpovídá za zajištění adekvátních materiálních a personálních podmínek pro vzdělávání.

Poplatky za předškolní vzdělávání: Vzdělávání ve veřejných mateřských školách zřizovaných státem, krajem, obcí či svazkem obcí je poskytováno za úplatu, jejíž výši stanovuje od 1.1.2024 zřizovatel dané mateřské školy. Úplatu za vzdělávání a stravné jsou povinni hradit zákonní zástupci těch dětí, které se nacházejí v rozmezí 3 (2) – 5 let věku. V případě, že rodina pobírá přídavek na dítě, je možné úplatu rodině snížit či ji z povinnosti úplaty osvobodit.²⁹ V souvislosti s povinnou školní docházkou je vzdělávání ve veřejné mateřské škole poskytováno bezúplatně od počátku toho školního roku, „*který následuje po*

²⁷ *Nejčastější dotazy k předškolnímu vzdělávání*. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nejcastejsi-dotazy-k-predskolnimu-vzdelavani-aktualizace-k>. [cit. 2024-03-12].

²⁸ *Nová pravidla pro stanovení výše úplaty v mateřských školách, školních družinách a školních klubech od 1.1.2024*. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nova-pravidla-pro-stanoveni-vyse-uplaty-v-materskych-skolach>. [cit. 2024-03-11].

²⁹ *Nejčastější dotazy k předškolnímu vzdělávání*. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nejcastejsi-dotazy-k-predskolnimu-vzdelavani-aktualizace-k>. [cit. 2024-03-11].

dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku. Bezplatně je poskytováno i v případě udělení odkladu povinné školní docházky.³⁰

Integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami: Mateřské školy by měly být otevřené všem dětem a podporovat integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd, pokud je to v jejich nejlepším zájmu. „*Systém inkluze funguje v českém školství od 1. 9. 2016, kdy v novele školského zákona byly děti zdravotně postižené nebo děti se sociálním znevýhodněním definovány jako děti se SVP. Veškeré informace týkající se vzdělávání dětí se SVP jsou sepsány ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.*“³¹

Role rodičů a zákonných zástupců: Zákon uznává důležitou roli rodičů a zákonných zástupců v procesu vzdělávání a umožňuje jejich aktivní účast na činnostech školy a rozhodovacích procesech.³²

Školský zákon tedy stanovuje základní pravidla pro fungování veřejných mateřských škol, včetně podmínek přijímání dětí, vzdělávacích programů, financování, poplatků, integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a účasti rodičů. Je doplňován navazujícími právními předpisy a metodickými pokyny na nižších úrovních, které upřesňují a rozvíjejí konkrétní aspekty fungování mateřských škol.

2.2. Vzdělávací program ve veřejných mateřských školách

Po roce 1989 začalo české mateřské školství hledat způsoby, jak co nejlépe reflektovat změny v tehdejší společnosti. Nejprve odmítlo vše, co bylo pro předškolní výchovu do té doby typické – frontální výuku, pevný denní režim, věkově homogenní rozložení dětí do tříd aj. Zájem byl naopak upřen na posílení respektu vůči přirozeným a individuálním potřebám dětí a vývojovým zvláštěm. „*Důležitou roli v transformaci, demokratizaci a humanizaci předškolní výchovy sehrálo zaměření výchovy na osobnost dítěte*“³³. Přijetí myšlenek osobnostně orientovaného modelu předškolní výchovy vytvořilo „živnou půdu“ pro přípravu legislativního základu a vytvoření pedagogických dokumentů nezbytných k uskutečnění

³⁰ *Nejčastější dotazy k předškolnímu vzdělávání.* Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nejcastejsi-dotazy-k-predskolnimu-vzdelavani-aktualizace-k>. [cit. 2024-03-12].

³¹ KRÍŽOVÁ, Nela. *Integrace dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami v MŠ.* Bakalářská práce. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2021. Str.13-14.

³² *Zákon č. 561/2004 Sb.* Online. Zákony pro lidi. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#>. [cit. 2024-03-12].

³³ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika.* Str. 54. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8.

potřebných změn. Ve školním roce 2003/2004 dostaly mateřské školy - jako první z veřejných školských institucí - k posouzení a vyzkoušení návrh sjednocujícího vzdělávacího programu, který je od roku 2004 znám pod názvem *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Pro české mateřské školství znamenal jednotný program důležitý krok vstříc novému způsobu vzdělávání předškolních dětí.³⁴

2.2.1. **Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání**

Jak již samotný název dokumentu napovídá, *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* (dále v textu pod zkratkou RVP PV) stanovuje rámcové podmínky, jak by mělo probíhat předškolní vzdělávání dětí navštěvujících mateřskou školu. Každá mateřská škola, která je akreditována *Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy*, má povinnost z tohoto plánu vycházet. RVP PV ve svém úplném znění k 1. září 2021 má celkem 14 kapitol.

Kapitola 1 vymezuje RVP PV v systému kurikulárních dokumentů. Informuje čtenáře, že mateřská škola se orientuje podle školního vzdělávacího plánu (dále v textu pod zkratkou ŠVP), který je pro každou mateřskou školu unikátní a který je vytvořen dle zásad stanovených v RVP PV tak, aby v souladu s odbornými požadavky co nejvhodnějším způsobem podporoval zdravý a přirozený vývoj dítěte.

Kapitola 2 čtenáři sděluje, že předškolní vzdělávání dítěte zajišťuje instituce zvaná mateřská škola, kterou mohou dobrovolně navštěvovat děti od 2 do 4 let. Od 5. roku dítěte je pak školní docházka dítěte vyhlášena státem jako povinná a rodič/pečovatel tak má povinnost dítě ke školní docházce přihlásit.

Třetí kapitola informuje o úkolech a cílech předškolního vzdělávání. Stanovuje rámcové a dílčí cíle a z nich vyplývající dílčí výstupy neboli kompetence, které by dítě mělo mít po absolvování předškolní docházky osvojené.

Kapitola číslo 4 blíže specifikuje vzdělávací obsah RVP PV. Vzdělávací obsah je stanoven pro celou věkovou skupinu společně, tedy je platný pro všechny děti ve věku od 2 do 6 (7) let. Vzdělávací obsah je rozdělen do 5 vzdělávacích oblastí – biologické (dítě a jeho tělo), psychologické (dítě a jeho psychika), interpersonální (dítě a ten druhý), sociální - kulturní (dítě a společnost) a environmentální (dítě a svět).

Kapitola 5 je věnována jednotlivým vzdělávacím oblastem, které jsou zpracovány tak, aby byly pro učitele srozumitelné a ti mohli s jejich obsahem dále pracovat. Každá oblast zahrnuje dílčí cíle neboli záměry, které vyjadřují, co by měl učitel v průběhu předškolního

³⁴ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8.

vzdělávání u dítěte podporovat. Vzdělávací nabídka představuje souhrn praktických a rozumových činností, které jsou vhodné k naplňování cílů a dosahování požadovaných výstupů. Očekávané výstupy čili předpokládané výsledky vzdělávání jsou souborem kompetencí, které by dítě mělo mít díky správně zacílené pedagogické činnosti osvojené.

Šestá kapitola RVP PV je věnována vzdělávacímu obsahu v ŠVP. Obsah ŠVP (příp. třídního vzdělávacího plánu) tvoří učitel sám, při tvorbě však vychází ze zásad RVP PV. Nabídku ŠVP učitel tvoří v podobě tzv. integrovaných bloků. *„Ve vztahu mezi integrovanými bloky a vzdělávacími oblastmi z RVP PV platí, že bloky jsou tvořeny tak, aby „zasahovaly“ (integrovaly) všechny vzdělávací oblasti (s tím, že některá oblast může převažovat, jiné se může blok dotýkat jen velmi okrajově); tyto bloky jsou tedy vzhledem ke vzdělávacím oblastem RVP PV průřezové. Integrované bloky se vztahují k určitému tématu, vycházejí z praktických životních problémů a situací nebo jsou zaměřeny k určitým činnostem, k praktickým aktivitám apod. Mohou tak mít podobu tematických celků, projektů či programů.“*³⁵

Kapitola 7 čtenáře seznamuje s podmínkami předškolního vzdělávání. Blíže specifikuje věcné neboli materiální podmínky, které by měla mateřská škola splňovat, podává upřesňující informace o vhodné životosprávě dětí a stanovuje psychosociální podmínky, které musí být splněny, aby bylo vzdělávání dětí plně vyhovující. Dále pak upravuje, jak by měl být organizačně zajištěn chod mateřské školy a jak by měla být školka řízena. Stanovuje také optimální personální a pedagogické podmínky vzdělávání či pojednává o tom, jakým způsobem se mohou rodiče dětí, které navštěvují mateřskou školu, podílet na předškolním vzdělávání svých dětí a jak by k rodičům měli pedagogové přistupovat.

Kapitola 8 je věnována vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Upřesňuje, jak by mělo být pojato vzdělávání dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními, specifikuje systém, podle kterého by měla mateřská škola nastavovat kroky v péči o děti s přiznanými podpůrnými opatřeními. Upravuje také podmínky, které musí vzít mateřská škola v potaz, aby respektovala individuální potřeby dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními či se zabývá jazykovou přípravou těch dětí, které nemají dostatečnou znalost českého jazyka.

Kapitola 9 pojednává o vzdělávání dětí nadaných.

Kapitola 10 je zaměřena na vzdělávání dětí ve věku dvou až tří let. Jelikož takto malé děti mají jiné potřeby než děti starší a nevyskytují se s ohledem na plný stav našich

³⁵ OPRAVILOVÁ, CSC., Doc. PhDr. Eva, PhDr. Miluše HAVLÍNOVÁ, CSC., PaedDr. Alice BLÁHOVÁ a Mgr. Věra KREJČOVÁ, PH.D. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání: úplné znění k 1. září 2021* [online]. Praha, 2021 [cit. 2024-03-09]. Str. 30. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>

mateřských škol ve školkách příliš často, seznamuje tato kapitola čtenáře s tím, v čem se takto malé děti liší a čemu je třeba při jejich vzdělávání věnovat zvláštní péči. Stanovuje také podmínky, které by se měla snažit mateřská škola při vzdělávání dvou až tříletých dětí zajistit, aby se předešlo zbytečné fyzické či psychické újmě dítěte.

Jedenáctá kapitola pojednává o autoevaluaci mateřské školy a hodnocení výsledků vzdělávání. Každá mateřská škola má povinnost vyhodnocovat, nakolik se jí daří naplňovat vzdělávací plán a dle výsledků vzdělání případně upravovat. Do hodnocení se zapojuje jak ředitel, tak jednotliví učitelé i rodiče.

Kapitola 12 vymezuje zásady pro zpracování školního vzdělávacího programu, který by měl obsahovat informace z těchto okruhů:

- *identifikační údaje o mateřské škole*
- *obecná charakteristika školy*
- *podmínky vzdělávání*
- *organizace vzdělávání*
- *charakteristika vzdělávacího programu*
- *vzdělávací obsah*
- *evaluační systém a pedagogická diagnostika*³⁶

Kapitola 13 se věnuje souladu rámcového a školního vzdělávacího programu. Jelikož má každá školní instituce „volnou ruku“ v tvorbě vlastního ŠVP, byly stanoveny odborné nároky, které musí každý ŠVP splňovat, aby vyhovoval obecným normám vzdělávání dle RVP PV. Soulad je posuzován dle několika kritérií, které blíže specifikuje právě tato kapitola.

Závěrečná 14. kapitola stanovuje, jaké jsou povinnosti učitele mateřské školy. Vymezuje, za co učitel odpovídá, jaké odborné činnosti má vykonávat, jak má vést vzdělávání, a také jak přistupovat k rodičům dětí tak, aby díky jejich vzájemné spolupráci byly pro dítě vytvořeny co nejlepší podmínky pro jeho přirozený a bezpečný vývoj.³⁷

³⁶ OPRAVILOVÁ, CSC., Doc. PhDr. Eva, PhDr. Miluše HAVLÍNOVÁ, CSC., PaedDr. Alice BLÁHOVÁ a Mgr. Věra KREJČOVÁ, PH.D. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání: úplné znění k 1. září 2021* [online]. Praha, 2021 [cit. 2024-03-09]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>

³⁷ OPRAVILOVÁ, CSC., Doc. PhDr. Eva, PhDr. Miluše HAVLÍNOVÁ, CSC., PaedDr. Alice BLÁHOVÁ a Mgr. Věra KREJČOVÁ, PH.D. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání: úplné znění k 1. září 2021* [online]. Praha, 2021 [cit. 2024-03-09]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>

2.2.2. Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole

S metodickou příručkou *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole* pracují ty mateřské školy, které jsou zapojeny do projektu „Škola podporující zdraví“ či „Zdravá mateřská škola“. „*Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole vychází ze dvou základních vztahových rámců – ze současné vzdělávací a kurikulární strategie státu a ze dvou předchozích verzí rámcového či modelového programu podpory zdraví v mateřské škole.*“³⁸ *Kurikulum* obsahuje modelový vzdělávací program pro MŠ podporující zdraví, dle kterého si každá mateřská škola zpracovává svůj vlastní školní vzdělávací plán, tj. své vlastní kurikulum, které zároveň splňuje požadavky RVP PV a podle kterého se vzdělávání v dané škole řídí.

Kurikulum je rozděleno do dvou částí. První část se věnuje:

- filozofii programu podpory zdraví
- integrujícím principům programu podpory zdraví, kterými jsou respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa a rozvíjení komunikace a spolupráce
- zásadám podpory zdraví v MŠ – vysvětlují, jaký má být učitel, který podporuje zdraví, informují o vhodném rozložení tříd dle věku, upřesňují rytmický řád života a dne, věnují se pohybu, správné výživě, spontánní hře, popisují význam podnětného věcného a bezpečného sociálního prostředí, vysvětlují, co je myšleno pojmy participativní a týmové řízení, nastavují partnerské vztahy s rodiči, vymezují spolupráci mateřské školy se základní školou a zmiňují důležitost začlenění mateřské školy do života obce, ve které se daná MŠ nachází.

Druhá část dokumentu se věnuje podkladům pro tvorbu a realizaci školního *Kurikula podpory zdraví v mateřské škole*. Představuje strukturu rámcového formálního *Kurikula* - čtenáře seznamuje s klíčovými kompetencemi dospělého člověka podporujícího zdraví, vymezuje kompetence podpory zdraví u dítěte na konci předškolního období a blíže popisuje vzdělávací oblasti, kterým by se měla mateřská škola věnovat, aby splňovala podmínky programu podpory zdraví. Věnuje se dílčím cílům vzdělávání v oblastech podpory zdraví, popisuje, dle jakých ukazatelů se měří dosahované dílčí cíle vzdělávání a seznamuje s riziky

³⁸ HAVLOVÁ, Jana, HAVLÍNOVÁ, Miluše a VENCÁLKOVÁ, Eliška (ed.). *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: aktualizovaný modelový program podpory zdraví (dokument a metodika)*. Str. 10. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-487-8.

znesnadňujícími či ohrožujícími proces vzdělávání. Součástí druhé části *Kurikula* jsou také tabulky, které přehledně shrnují všechny výše uvedené informace a poskytují učitelům „pomocnou ruku“ v tom, co vše by měl v rámci jednotlivých vzdělávacích oblastí a podoblastí při práci s dětmi naplňovat, jak jednotlivé kompetence u dětí vyhodnocovat a na co si dát pozor. V druhé části *Kurikula* je také uveden návod, jak daný dokument používat při zpracovávání školního kurikula pro vlastní mateřskou školu. Nalezneme zde také informace, jak provádět evaluaci školního kurikula, abychom ověřili, zda odpovídá potřebám dané mateřské školy, zda se daří uplatňovat nastavené principy a pokud ne, kde je třeba změny či úpravy buď na straně kurikula či u učitelů, kteří se dle kurikula řídí.

Závěrečná kapitola druhé části *Kurikula* je věnována prožitkovému učení dítěte – vysvětlení pojmu, jeho významu pro dítě a tomu, jaké musí být splněny pedagogické podmínky, aby mohlo učení prožitkem zdárně probíhat.³⁹

2.2.3. Školní vzdělávací plán, třídní vzdělávací plán

Školní vzdělávací plán

Školní vzdělávací plán (dále v textu pod zkratkou ŠVP) vychází z *Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání* (RVP PV), který poskytuje rámcová pravidla pro vzdělávání dětí předškolního věku. RVP PV tak není programem, dle kterého by bylo možné přímo učit, pouze vyjadřuje optimální představu o vzdělávání dětí předškolního věku. Pro činnost mateřské školy představuje školní vzdělávací plán základní pedagogický dokument, dle kterého je v dané škole realizována výchovná a vzdělávací práce, která je v daných podmínkách proveditelná. Vzdělávací činnost je tedy nastavena tak, aby odpovídala konkrétním podmínkám mateřské školy a byla dostatečně přizpůsobena potřebám, přáním a možnostem jak dětí, tak jejich rodičů.⁴⁰

ŠVP je dokumentem veřejným, díky čemuž je přístupný České školní inspekci a odborné i laické veřejnosti. ŠVP musí být zveřejněn na takovém místě, aby bylo možno do něj nahlížet, pořizovat jeho kopie či z něj dělat výpisy. Dle školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb.) za jeho tvorbu zodpovídá ředitel školy, který ŠVP současně vydává a jež má také povinnost daný ŠVP projednat se zřizovatelem školy.⁴¹

³⁹ HAVLOVÁ, Jana, HAVLÍNOVÁ, Miluše a VENCÁLKOVÁ, Eliška (ed.). *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: aktualizovaný modelový program podpory zdraví (dokument a metodika)*. Str. 10. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-487-8.

⁴⁰ SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005 [i.e. 2006]. ISBN isbn80-87000-01-3.

⁴¹ SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005 [i.e. 2006]. ISBN isbn80-87000-01-3.

Se školním vzdělávacím plánem by měli být seznámeni také rodiče dětí a mělo by jim být umožněno se k ŠVP vyjadřovat. ŠVP přináší rodičům důležité informace o mateřské škole, kam umístili či plánují umístit své dítě. Mají možnost se z něj dozvědět více o organizaci mateřské školy, jejích vzdělávacích záměrech či prostředí. Díky možnosti nahlížet do zveřejněného ŠVP se také mohou rodiče lépe rozhodnout, zda jim ŠVP dané školy vyhovuje či nikoliv a dle toho případně upravit volbu mateřské školy, do které chtějí své dítě umístit či navrhnout příslušnou úpravu.⁴²

ŠVP by měl obsahovat tyto informace:

- identifikační údaje o MŠ, charakteristiku školy a jejího vzdělávacího programu, podmínky a organizaci vzdělávání
- vzdělávací obsah (témata a nabídky uspořádané do ucelených částí)
- evaluační činnosti⁴³

Třídní vzdělávací plán

„Třídní vzdělávací program vychází ze ŠVP, ale vybírá a upravuje témata, náměty nebo celé bloky ze ŠVP ve vztahu ke konkrétní třídě a potřebám dětí.“⁴⁴ Vypracování třídního vzdělávacího plánu (dále v textu pod zkratkou TVP) je zodpovědností učitelů (zpravidla dvou), kteří budou v daném školním roce s dětmi ve své třídě pracovat.⁴⁵ TVP je zaměřen na konkrétní cíle a aktivity ve vzdělávací nabídce, které jsou realizovány prostřednictvím integrovaných bloků. Jedná se o otevřený pracovní plán, který je v průběhu roku postupně upravován a doplňován tak, aby vždy reflektoval aktuální potřeby dětí. Na začátku roku si učitelé stanoví, jaká témata budou s dětmi zpracovávat, ale během roku – dle aktuální situace ve své třídě – témata a činnosti upřesňují, případně mění, aby zajistili, že splní vzdělávací cíle a komplexně pokryjí rozvoj osobnosti svěřených dětí.⁴⁶ Je tedy

⁴² SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005 [i.e. 2006]. ISBN isbn80-87000-01-3.

⁴³ S., Průcha,. *Předškolní pedagogika - ŠVP, TVP, IVP, práva dítěte. Metodický portál: Články* [online]. 06. 12. 2013, [cit. 2024-03-10]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/18029/PREDSKOLNI-PEDAGOGIKA-SVP-TVP-IVP-PRAVA-DITETE.html>>. ISSN 1802-4785.

⁴⁴ S., Průcha,. *Předškolní pedagogika - ŠVP, TVP, IVP, práva dítěte. Metodický portál: Články* [online]. 06. 12. 2013, [cit. 2024-03-10]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/18029/PREDSKOLNI-PEDAGOGIKA-SVP-TVP-IVP-PRAVA-DITETE.html>>. ISSN 1802-4785.

⁴⁵ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Str. 122. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁴⁶ S., Průcha,. *Předškolní pedagogika - ŠVP, TVP, IVP, práva dítěte. Metodický portál: Články* [online]. 06. 12. 2013, [cit. 2024-03-10]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/18029/PREDSKOLNI-PEDAGOGIKA-SVP-TVP-IVP-PRAVA-DITETE.html>>. ISSN 1802-4785.

nezbytné, aby spolu učitelé v jedné třídě spolupracovali, vyměňovali si informace o dětech, přistupovali k nim ve vzájemné shodě, reflektovali úspěšnost svého pedagogického působení a v případě potřeby flexibilně a adekvátně upravovali a doplňovali vzdělávací nabídku a činnosti s ní spojené.

3. Soukromé mateřské školy v České republice

Podíváme-li se na poslední dostupná data, ve školním roce 2022/2023 poskytovalo preprimární vzdělávání celkem 497 soukromých vzdělávacích institucí. Jednalo se o 447 privátních mateřských škol a 50 institucí zřizovaných církví. Soukromé mateřské školy z privátního sektoru navštěvovalo celkem 14 782 dětí, které v úhrnu představovaly 4 % z celkového počtu dětí, které v daném roce navštěvovaly mateřské školy na území České republiky.⁴⁷

Důvodů pro zakládání soukromých mateřských škol/vzdělávacích institucí je více. Jedním z nich je fakt, že veřejné mateřské školy nepřijímají děti mladší 3 let (zřídka kdy přijmou dítě dvouleté – MŠ nemají pro děti tohoto věku vhodné podmínky či jim to neumožňuje kapacita). Péči o děti mladší 3 let dříve zajišťovaly jesle, které však byly v roce 2013 zrušeny a nahrazeny tzv. dětskými skupinami. Dětskou skupinu mohou navštěvovat děti od 1 roku do začátku školní docházky. Za vznikem dětských skupin stojí snaha pomoci vytvořit podmínky pro rychlejší návrat rodičů/pečovatelů k výdělečné činnosti a podpořit tak blahobyt dané rodiny. Dalším z důvodů zakládání soukromých mateřských škol je také nedostatečná kapacita veřejných mateřských škol či nespokojenost rodičů/pedagogů se systémem veřejné vzdělávací péče a jejím vzdělávacím programem.

3.1. Legislativní vymezení

Stejně jako veřejné mateřské školy, i fungování soukromých mateřských škol podléhá *zákonu č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.*

Soukromé mateřské školy mohou být zřízeny:

⁴⁷ *Výkonová data škol za rok 2022/2023.* Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vykonova-data-skol-za-rok-2022-2023>. [cit. 2024-03-16].

- školskou právnickou osobou – zřizuje ji fyzická osoba na základě živnostenského oprávnění či jiná právnická osoba vyjma ministerstva, kraje, obce či svazku obcí
- právnickou osobou v podobě společnosti s ručením omezeným / akciové společnosti / spolku

Školská právnická osoba vzniká zápisem do *Rejstříku školských právnických osob*, který vede *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* (dále v textu pod zkratkou MŠMT). Mateřské školy zřizované soukromými subjekty mohou požádat o státní dotace na pokrytí neinvestičních nákladů – odvody, mzdy, zajištění běžného provozu školky. Pravidlům poskytování dotací soukromým mateřským školám se věnuje *zákon č.306/199 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením*.⁴⁸ Podmínkou pro získání a čerpání dotací je akreditace dané mateřské školy ze strany MŠMT, o kterou musí soukromé mateřské školy požádat. Splní-li nutné podmínky, sdělují akreditaci veřejnosti informaci, že se nejedná o instituci, kde jsou děti pouze hlídány, nicméně poskytují plnohodnotný vzdělávací program schválený MŠMT. Tato skutečnost může pro danou školku znamenat důležitou konkurenční výhodu.⁴⁹

3.2. Typy soukromých a alternativních mateřských škol dle vzdělávacího programu

Na území České republiky působí soukromé mateřské školy nabízející širokou nabídku vzdělávacích programů. Rodiče/pečovatelé dětí si tak mohou školku vybrat dle toho, jaký systém a filozofie vzdělávacího programu nejvíce souzní s jejich osobním nastavením a hodnotovým systémem.

Najdeme u nás školky, které svým vzdělávacím programem řadíme mezi tzv. původní reformně pedagogické alternativy předškolního vzdělávání. Na počátku 20. století „*přístup reformní pedagogiky znamenal předěl v pedagogickém myšlení tím, že objevil hodnotu předškolního dětství a otevřel cestu k novému společenskému postavení dítěte. Dětství bylo uznáno za nejdůležitější období v životě člověka, které vyžaduje vztahy plné pochopení, respektu a lásky.*“⁵⁰ Do této kategorie spadá Montessori, waldorfská a daltonská pedagogika.

⁴⁸ *Právní regulace soukromých subjektů ve vzdělávání: jaký je rozdíl mezi DS, jeslemi, MŠ a živností?* Online. Asociace provozovatelů dětských skupin. 2024. Dostupné z: <https://mojedetskaskupina.cz/pravni-regulace-soukromych-subjektu-ve-vzdelavani/>. [cit. 2024-03-16].

⁴⁹ *Co je to akreditace.* Online. FIŠEROVÁ, Jana. Jana Fišerová. 2024. Dostupné z: <https://janafis.cz/co-je-to-akreditace-2/>. [cit. 2024-03-16].

⁵⁰ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Str. 40. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8.

Ve druhé polovině 20. století se v Evropě začaly objevovat nové přístupy ke vzdělávání, které se snažily svými vzdělávacími metodami reagovat na tehdejší situaci dítěte a přístup k životu tehdejší společnosti. Nejvýraznějším zástupcem těchto inovativních zahraničních modelů vzdělávání je tzv. Reggio pedagogika, která se z Itálie rozšířila do 13 evropských zemí.⁵¹ V České republice najdeme jedinou mateřskou školu tohoto typu – jedná se o anglicko-českou mateřskou školu *Safirka* sídlící v Brně.

V současných českých mateřských školách jsou uplatňovány vzdělávací programy, které respektují individualitu a přirozené potřeby každého dítěte. Důraz je kladen na tvořivost a svobodnou volbu dítěte a na individualitu dětí je hleděno jako na příležitost, a nikoliv jako na překážku. Řadíme sem vzdělávací programy: Zdravá mateřská škola (Mateřská škola podporující zdraví), Začít spolu či lesní mateřské školy.⁵²

Dále u nás najdeme mateřské školy, které ani jeden z výše uvedených vzdělávacích programů nevyužívají. Jedná se o mateřské školy jazykové či o školky, jejichž primárním cílem je zajištění „hlídání“ dětí.

3.2.1. Montessori pedagogika

První předškolní zařízení uplatňující Montessori principy založila italská lékařka Maria Montessori v Římě v roce 1907.⁵³ Princip Montessori pedagogiky stojí na svobodné a volné práci dítěte, kdy si dítě samo vybírá oblasti, ve kterých se chce rozvíjet, volí si k tomu materiál a také místo, na kterém bude danou činnost vykonávat. Dítě si také samo určuje, kdy se bude aktivitě věnovat a s kým – zda samo, ve dvojici či bude pracovat ve skupině. Úkolem proškoleného pedagoga je dítě v rozvoji vhodným způsobem podporovat – převážně pozorováním či citlivě zacílenou pomocí. Pedagog zasahuje pouze v případě, kdy se dítě neumí samo rozhodnout či nezná pravidla. Při své práci se pedagog směrem k dítěti řídí heslem „Pomoz mi, abych to dokázal sám“.⁵⁴

Marie Montessori zastávala myšlenku, že se ve vývoji dítěte objevují tzv. senzitivní fáze, během kterých je zásadní, aby dítě mohlo vykonávat takové činnosti, které vhodně podporují přirozený rozvoj jeho schopností v té které fázi. To umožňuje tzv. připravené

⁵¹ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8.

⁵² OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8

⁵³ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁵⁴ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8

prostředí, adekvátní didaktický materiál a pracovní pomůcky. Třídy jsou rozděleny do několika oblastí – najdeme v nich „koutky“ zaměřené na praktický život, smysly, jazyk, matematiku, umění a práci ve venkovním prostředí. *„Základ dětského rozvoje a učení spočívá v opakovaném používání autodidaktického materiálu různé obtížnosti založeného na smyslovém poznávání, který je promyšlený s ohledem na různé tematické okruhy se zaměřením na velikost, tvar, povrch, barvu, chuť a zvuk. To umožňuje komplexní rozvoj dítěte.“*⁵⁵

Důležitá je také práce s chybou. Chyba je brána jako přirozená a nezbytná součást učení, kdy dítě díky chybě a jejímu řešení získává analytické myšlení, sebeuspokojení a nezávislost.

Věkové rozložení do tříd je heterogenní - Maria Montessori pracovala s teorií, že vývoj dítěte probíhá v tříletých cyklech (3-6 let, 6-9 let, 9-12 let). I proto na Montessori mateřské školy navazují základní školy stejného typu, což zajišťuje rozvoj dítěte dle jeho aktuálního stavu zrání a zájmu.⁵⁶

Většina Montessori mateřských škol na území České republiky je soukromá, k běžnému finančnímu poplatku tak rodiče/pečovatelé doplácují za dítě tzv. školné.

3.2.2. Waldorfská pedagogika

První mateřská waldorfská škola vznikla v německém Stuttgartu v roce 1920. Za jejím vznikem stál Rudolf Steiner, který při vytváření výchovných a duchovních principů waldorfské pedagogiky vycházel z antroposofie, tj. z nauky o člověku. Antroposofie má 3 základní části – fyzickou, duševní a duchovní. Dle Steinera se člověk vyvíjí ve třech sedmiletých cyklech, které je třeba při výchově respektovat. U člověka do 7 let věku se jedná primárně o vývoj fyzický a převažuje učení skrze smysly a nápodobu. Do 14 let se jedinec rozvíjí duševně – učí se skrze prožitky, reguluje své city a pudy pomocí myšlení a sžívá se s morální autoritou. Duchovní vývoj probíhá do 21 let, kdy si jedinec na základě předchozích zkušeností tvoří vlastní názory a postoje.⁵⁷

Nejzásadnější je dle Steinera rozvoj dítěte skrze nápodobu a učitel by tak měl volit výchovu založenou na praktičnosti a jít dítěti dobrým příkladem. Dítě se učí činností, prací,

⁵⁵ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Str. 222. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁵⁶ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁵⁷ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

hrou a prožitkem. Učitel práci nevysvětluje, začne ji sám dělat a pouze dítě vhodným způsobem motivuje, aby mělo samo chuť se přidat a danou činnost nápodobou zkoušet. Zároveň je nezbytné, aby bylo pro dítě vytvořeno takové prostředí, ve kterém se bude moci svobodně a přirozeně projevit. „*Východí pro pedagogickou práci je uspořádání prostoru školy, třídy i venkovního prostoru. Při stavbě školy je vycházeno z typického architektonického prvku a tím je šestiúhelníkový, lichoběžníkový nebo kruhový půdorys. Vybavení nábytkem, doplňky, pomůckami a hračkami je zásadně z přírodních materiálů. Barevnost interiéru má charakteristické lomené pastelové tóny, které navozují příznivou atmosféru.*“⁵⁸

Specifická je také hudební a pohybová výchova, tzv. eurytmie, která podněcuje fantazii dětí.⁵⁹ Hlavní podstata eurytmie spočívá v propojení řeči, zpěvu či poezie s pohybem, což umožňuje komplexnější zapojení celého těla a rozvoj vnitřních sil dítěte.⁶⁰

Porovnáme-li Montessori a waldorfskou pedagogiku, najdeme zde několik shod. Oba vzdělávací systémy pracují s věkově smíšenými skupinami dětí, v centru pozornosti je dítě a je uplatňován citlivý přístup k jeho individualitě. Stejně jako v Montessori školách, i zde rodiče/pečovatelé za vzdělávání dítěte platí školné.⁶¹

3.2.3. Daltonská pedagogika

První daltonská škola byla založena v roce 1919 Helenou Parkhurst v americkém městě Dalton. Jednalo se o střední školu - k rozšíření o mateřskou školu došlo až v době, kdy Parkhurst vydala vzdělávací koncepci *Výchova podle daltonského plánu*, která se zabývala také výchovou dětí předškolního věku. Daltonská pedagogika čerpá z Montessori pedagogiky, kdy je v centru dění dítě a učitel v roli pozorovatele dítě vhodným způsobem motivuje k rozvojovým činnostem a ke spolupráci s ostatními dětmi.

Daltonská pedagogika stojí na třech základních principech – zodpovědná svoboda, spolupráce a samostatnost. Děti jsou vedeny ke svobodě volby a tvorby, je jim dána možnost vlastního rozhodování, ale zároveň je po nich vyžadována zodpovědnost za výsledek. Jsou podněcovány ke spolupráci a skrze tzv. centra aktivit jsou pobízeny k vytváření skupin, domlouvání se o činnostech a k efektivní organizaci práce. Samostatnost je u dítěte pěstována

⁵⁸ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Str. 218. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁵⁹ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8

⁶⁰ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁶¹ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

prostřednictvím aktivit, které si děti vybírají z předem dané nabídky uvedené na tzv. daltonské tabuli úkolů a plní je v pořadí a čase, který dětem vyhovuje. Každé dítě rozhoduje samo za sebe, pracuje svým tempem a není negativně hodnoceno. Způsob zadávání úkolu má být motivující a inspirující a má podněcovat děti ke spolupráci, která má pozitivní vliv na rozvoj komunikačních dovedností. Své místo mají v daltonské pedagogice také speciální pomůcky a materiály, které jsou uzpůsobeny tak, aby přirozeným způsobem posilovaly rozvoj tří výše uvedených principů u dětí.

Daltonský vzdělávací systém podporuje věkově smíšené třídy. Zpravidla na daltonské mateřské školy navazuje první stupeň základní školy, který zajišťuje kontinuitu ve vzdělávání. Jelikož se jedná o speciální vzdělávací program vymykající se veřejnému českému vzdělávacímu systému, i zde rodiče/pečovatelé vzdělávání dětí hradí a platí za jejich docházku do školky školné.⁶²

3.2.4. Reggio pedagogika

Tvůrcem vzdělávací koncepce a zakladatelem pedagogického směru nazvaného Reggio Emilia – dle italského města, v němž směr vznikl – je Loris Malaguzzi. Systém Reggio pedagogiky byl poprvé prezentován na výstavě *Sto řečí dítěte*, která probíhala v roce 1981 v několika zemích na západě Evropy. První vzdělávací instituce však byly založeny až po druhé světové válce, kdy nejen rodiče, ale i široká veřejnost projevíli zájem o změnu ve výchově dětí.

Reggio pedagogika je unikátní jak vzdělávacím programem, tak prostorem, který k výchově dětí předškolního věku využívá. Staví na principu, že za výchovu dětí nejsou odpovědni jen rodiče a učitelé, ale celá společnost, do které dítě vrůstá. Výchovným prostorem dítěte je tak celý okolní svět. Této filozofii odpovídá také prostorové uspořádání mateřské školy, jelikož rozmanitost a přirozenost prostředí hraje ve vývoji a učení dítěte klíčovou roli. Reggio školy simulují malé město či obec. V centru prostoru školy je situováno náměstí, tzv. piazza s amfiteátre, kde se v průběhu dne setkávají děti s rodiči, učiteli a ostatními zaměstnanci školy a navzájem spolu komunikují. Komunikace je v Reggio pedagogice základním stavebním kamenem výchovy dětí.

Vnitřek mateřské školy tvoří společně obytné prostory, které jsou vybaveny předměty a věcmi běžné denní potřeby a nábytkem pro děti i dospělé. Najdeme zde kuchyni, dětskou jídelnu a velký ateliér, který dětem slouží jako herna. Součástí prostor jsou také menší

⁶² KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

ateliéry. Nenajdeme zde běžné hračky, ale široké spektrum předmětů a materiálů, které podporují rozvoj představivosti a kreativity.

V rámci Reggio školy funguje tzv. pedagogické centrum. Jedná se o společný prostor pro učitele a ostatní zaměstnance školy. Škola je řízena všemi zaangażovanými lidmi dohromady a v jejím čele tedy nestojí ředitel.

Členové pedagogického centra společně vytvářejí projekty, na kterých spolu s dětmi pracují. Projekty vznikají dle vypořádaných potřeb dětí. Učitelé během nich děti neřídí, pouze s nimi vhodně komunikují a podporují je při jejich plnění.

Důraz je kladen na proměnlivost prostředí, která je klíčová pro učení dětí. Děti se přirozeně adaptují na měnící se podmínky, díky čemuž je posilována jejich flexibilita a odolnost pro život mimo zdi mateřské školy.⁶³

V České republice v současné době funguje 1 soukromá mateřská škola fungující dle principů Reggio pedagogiky.

3.2.5. Zdravá mateřská škola

Projekt *Zdravá mateřská škola* (dále v textu pod zkratkou ZMŠ) byl inspirován projektem *Světové zdravotnické organizace (WHO) Zdravá škola*, který byl určen pro základní školy. Program pro mateřské školy připravil v České republice *Státní zdravotní ústav* a v roce 1998 vyšlo kurikulum MŠ orientované na výchovu ke zdravému životnímu stylu, ze kterého později vznikla oficiální metodická příručka *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole* v podobě, v jaké ji známe dnes.⁶⁴

ZMŠ vnímá zdraví jako hodnotu, která je nutnou a základní podmínkou pro optimální vývoj osobnosti dítěte. Děti jsou od útlého věku vedeny k tomu, že zdraví je nezbytné aktivně chránit a závisí převážně na tom, jak se k sobě jedinec chová a jaký má životní styl. Jelikož malé děti se učí nápodobou, je klíčové, aby šla dítěti příkladem jak rodina, která je za životní styl dítěte odpovědná, tak učitelé, se kterými dítě během svého vyrůstání přichází do styku. Zdraví není definováno nepřítomností nemoci, ale celkovou pohodou – tělesnou, duševní i sociální, kterou u sebe daný jedinec pocítuje.

Projekt *Zdravá mateřská škola* si tak klade za cíl přispívat:

⁶³ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8

⁶⁴ KOŽÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

- „k vytváření podmínek pro tělesnou, duševní a psychickou pohodu dítěte při jeho každodenním pobytu v mateřské škole
- k výchově ke zdravému životnímu stylu formou prožitkového učení
- k seznamování dětí s návyky a dovednostmi zdravého životního stylu
- k odolnosti vůči stresům a zdraví škodícím vlivům, které mohou vést ke zneužití a závislostem (podpora budoucího zdraví)
- k podpoře samostatnosti dětí, zařazování činností na zvládnutí sebeobsluhy, komunikace a posilování sebevědomí dítěte
- k zařazování činností, které u dětí záměrně podporují vzájemnou spolupráci“⁶⁵

Mateřské školy, které fungují podle projektu ZMŠ by tak měly dětem umožňovat dostatek pohybu, mít přesně daný denní režim, dbát na zdravou výživu dětí, dělat své maximum pro vytváření pozitivního sociálního klimatu a mít vhodně vybavené vnitřní i venkovní prostředí školky. Program je vhodný pro 3-6 (7)leté děti a je doporučeno, aby třídy byly věkově smíšené.⁶⁶ V České republice se k projektu ZMŠ hlásí jak veřejné, tak soukromé mateřské školy.

3.2.6. Začít spolu

Vzdělávací program *Začít spolu* byl vytvořen v 70. letech 20. století na popud Sorosovy nadace v USA. Jednalo se o projekt, který vycházel z teoretických i praktických principů amerického programu *Head Start*, a který zároveň umožňoval začlenit do programu evropské tradice té země, ve které se daný program zaváděl. Do České republiky se dostal ve 2. polovině devadesátých let 20. století, kde jej označujeme názvem *Začít spolu*, v mezinárodním pojetí je pak známý jako *Step by Step*.^{67, 68}

Program klade důraz na individuální přístup ke každému dítěti, je založen především na hře a praktických činnostech. Umožňuje, aby si dítě vybíralo preferované činnosti samo, rozvíjí spolupráci a podporuje kooperativní učení a učení prožitkem. Učení probíhá ve třech fázích: v první fázi je určeno téma, kterému se bude věnovat pozornost. Učitel/ka dětem téma shrne a vhodnými a podněcujícími dotazy ověřuje, co všechno děti o daném tématu vědí. Ve

⁶⁵ *Naše poslání a filozofie*. Online. Web školy. Smysluplná škola. 2024. Dostupné z: <https://smysluplnaskola.cz/matrska-skola/o-skolce/nase-poslani-a-filozofie>. [cit. 2024-03-23].

⁶⁶ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁶⁷ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁶⁸ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8

druhé fázi si děti praktickou činností poznatky upevňují a prohlubují, což vede k reálnému pochopení. Ve třetí fázi učitel/ka poznatky zopakuje a shrne a ujistí se, že děti tématu rozumí a budou schopny na něj v budoucnu navázat dalším rozšířením.⁶⁹

Vnitřní i venkovní prostředí mateřské školy je uspořádáno do pracovních koutků, tzv. center aktivit. V nich najdeme nejrůznější pomůcky a materiály, které slouží jak pro individuální, tak skupinovou činnost. Uvnitř školky najdeme např. tato centra: ateliér, domácnost, knihy a písma, objevy a pokusy, kostky, divadlo a rekvizity či kutilskou dílnu. Venku si děti vyhrají při zahradničení, na písku, s vodou či na prolézačkách a houpačkách.

Důležitou roli hraje učitel/ka. Pečlivě dopředu vybírá a připravuje témata, kterým se bude s dětmi věnovat a k tomu zajišťuje vhodné pomůcky a materiály. V případě, že jsou děti samostatné, nechává děti, aby si vše zkoušely samy a pouze pozoruje, jak si u činnosti vedou. „*Pozorování je náročná a kvalifikovaná práce, která vyžaduje plné soustředění a přípravu učitelek a je východiskem pro vytváření individuálních plánů a realizování pedagogické diagnostiky podle propracované Oregonské metody hodnocení.*“⁷⁰

Velký důraz je kladen také na rodinu, jelikož ta má na dítě největší vliv. Rodiče/pečovatelé jsou povzbuzováni, aby se zapojovali do programu, je jim umožněno, aby s dítětem trávili ve školce čas a podíleli se na společných činnostech.

Do programu *Začít spolu* jsou děti přijímány od 3 do 6 (7) let věku a třídy bývají převážně věkově smíšené.⁷¹

3.2.7. Lesní mateřské školy

Označení „lesní mateřská škola“ pochází z Dánska, kde školky tohoto typu začaly ve 2. polovině 20. století vznikat a odkud se později rozšířily do Německa, Rakouska, Švýcarska a Švédska. České republice činnost lesních mateřských škol přiblížila *Asociace lesních mateřských škol*, která byla založena v roce 2010.^{72, 73}

Jedná se o inovační vzdělávací program, který vyzdvihuje přírodní prostředí jako ideální prostor pro přirozený a zdravý vývoj dětí. Cílem je, aby děti již od útlého věku

⁶⁹ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8

⁷⁰ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Str. 231. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁷¹ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁷² KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁷³ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8

vnímaly svět přírody, měly k němu úctu a nenásilným způsobem si skrze něj osvojovaly nutné kompetence k učení a řešení problémů, ale také kompetence komunikační, sociální, činnostní a občanské.⁷⁴

Přínos „lesní pedagogiky“ je spatřován v:

- přirozeném posilování vnímavosti všech smyslů
- rozšiřování emočních prožitků
- posilování oblasti zdravotní, fyzické, sociální a dovednostní
- aktivizaci objevitelských a tvořivých schopností

Důraz je kladen na prožitkové učení, které probíhá ve 4 fázích:

- v první fázi je úkolem učitele vzbudit v dětech nadšení
- ve druhé fázi učitel dětem nabízí takovou činnost, při které se uplatňuje koncentrovaná pozornost
- ve třetí fázi učitel vhodně podporuje, aby se dítě v dané situaci řídilo svou intuicí a vytvořilo si tak vlastní cennou zkušenost
- ve čtvrté fázi děti sdílejí individuální prožitky a zkušenosti s ostatními⁷⁵

Učitele ve volbě aktivit inspiruje příroda. Využívají její proměnlivosti – období, barev, teplot a vůní a pracují s přírodními materiály. Učitel funguje jako koordinátor dětských činností a pozorovatel, pouze v případě, kdy se dítě díky nedostatku zkušeností neumí samo zorientovat či rozhodnout, učitel dítě citlivým způsobem navede.

Děti bývají venku za každého počasí po celý rok, pouze v případě velmi nepříznivých podmínek je zajištěn náhradní program – děti navštěvují knihovny, dětské kluby, muzea aj. Strava a spaní pro děti je zajištěno v zázemí školky, které bývá umístěno v maríngotce, velkém stanu, srubu či v jurtě.⁷⁶

Skupiny dětí jsou věkově smíšené a oproti veřejným mateřským školám jsou podstatně menší. Na jednu třídu připadá maximálně 20 dětí.⁷⁷ I v případě lesních mateřských škol či tříd se zpravidla jedná o neveřejnou instituci, kde rodiče/pečovatelé hradí za dítě školné.

⁷⁴ OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8

⁷⁵ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁷⁶ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

⁷⁷ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.

Shrnutí

Teoretická část práce se věnovala třem kapitolám. V první kapitole jsme charakterizovali dítě předškolního věku – co se u něj děje po tělesné stránce a jak se rozvíjí jeho hrubá a jemná motorika. Zabývali jsme se psychosociálním vývojem a poukázali jsme na důležitost socializace dítěte skrze mateřskou školu. Věnovali jsme se také školní zralosti a školní připravenosti a vysvětlili jsme si, kdy je dítě školsky způsobilé k nástupu do 1. třídy základní školy a jaký postup je volen, pokud dítě způsobilé není.

Druhá kapitola čtenáře blíže seznámila s veřejným mateřským školstvím v České republice. Upřesnili jsme si, jaký zákon upravuje fungování veřejných mateřských škol a blíže jsme se podívali na dokumenty, dle kterých veřejné mateřské školy nastavují vzdělávání svěřených dětí. Seznámili jsme se s obsahem *Rámcového vzdělávacího plánu*, nahlédli jsme do obsahu *Kurikula podpory zdraví v mateřské škole* a vysvětlili jsme si, co je školní a třídní vzdělávací plán, kdo ho vytváří, kdo se jím řídí aj.

Třetí kapitola byla věnována soukromému předškolnímu vzdělávání, u kterého jsme se také seznámili s legislativní úpravou. Nakonec jsme si představili různé alternativní a inovativní formy předškolního vzdělávání. Čtenář se tak dozvěděl více o Montessori, Waldorfské a Daltonské pedagogice, poznal Reggio pedagogiku a projekty Zdravá mateřská škola a Začít spolu. Prostor byl věnován také lesním mateřským školám, jejichž popularita je v České republice stále na vzestupu.

4. Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Jak již bylo zmíněno v teoretické části této práce, mateřské školy v České republice plní výchovnou a vzdělávací funkci. Dítě, které dosáhne 5 let věku má povinnost nastoupit k předškolní docházce do mateřské školy. Za přihlášení dítěte k povinné předškolní docházce nesou odpovědnost jeho rodiče/pečovatelé. Jak rodiče, tak mateřská škola se spolupodílejí na tom, jak bude dítě pro vstup na základní školu připraveno.

Tato práce si tak klade za cíl zmapovat, jak rodiče dětí ve veřejných a soukromých mateřských školách vnímají způsobilost svého dítěte pro vstup do základní školy. Zajímat nás budou tyto oblasti: pracovní zralost dítěte, zralost vnímání dítěte, úroveň grafomotoriky a předmatematických představ, úroveň řečového projevu dítěte, samostatnost a sociální a citová zralost. Výsledky výzkumu zároveň použijeme k srovnání připravenosti dětí pro vstup do základní školy ve veřejných a soukromých mateřských školách. Budeme zjišťovat, zda jsou (dle odpovědí rodičů) více školsky způsobilé děti z veřejných mateřských škol či ze soukromých nebo zda v připravenosti dětí z té které instituce neshledáváme výrazné rozdíly. Výzkum si tak klade za cíl najít odpovědi na tyto otázky:

1. Je dle rodiče jeho předškolní dítě školsky způsobilé?
2. Je rozdíl v tom, jak jsou děti připraveny na vstup do základní školy z veřejných a soukromých mateřských škol či je školská způsobilost těchto dětí srovnatelná?

5. Metody výzkumu

K nalezení odpovědi na výzkumné otázky stanovené v kapitole 4 byla použita metoda dotazníkového šetření. Jedná se o kvantitativní metodu výzkumu, která je využívána zejména ve společenských vědách. „*Uskutečňuje se pomocí nástrojů (dotazník, záznamový arch) a vhodně zvolené komunikace výzkumníka s nositelem informací, díky nimž řešitel výzkumného projektu získá žádoucí primární údaje.*“⁷⁸

Dotazníky dělíme na strukturované – ty využívají uzavřené odpovědi na otázky a nestrukturované – ty využívají otevřené otázky a dávají tak respondentovi možnost odpovídat více slovy. Pro účely našeho šetření byl použit strukturovaný dotazník o 17 otázkách, kdy respondenti vybírali vždy 1 odpověď z předem určené škály. Sběr odpovědí probíhal online v zimních a jarních měsících roku 2024, kdy byl dotazník rozeslán rodičům předškolních dětí

⁷⁸Výzkumné metody. Online. , 3.0 Česko. Wikisofia. 2013. Dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/V%C3%BDzkumn%C3%A9_metody. [cit. 2024-04-01].

prostřednictvím ředitelky vybraných mateřských škol. Šetření probíhalo mezi rodiči dětí navštěvujícími jak veřejné, tak soukromé mateřské školy v Praze. Po uzavření dotazníkového šetření byly dotazníky vyhodnocené jak dohromady, tak roztrženy do 2 kategorií – na veřejné a soukromé mateřské školy a výsledky byly mezi sebou porovnány. Díky tomu mohlo dojít k zodpovězení výzkumných otázek definovaných v kapitole 4. Výsledkům samotného šetření se věnuje podkapitola 6.2. *Výsledky výzkumného šetření*. Plné znění dotazníku je uvedeno v *Příloze* této práce.

6. Realizace výzkumu

Pro účely zmapování školní zralosti a připravenosti předškolních dětí byly do výzkumného vzorku zařazeny 3 mateřské školy nacházející se na území hlavního města Prahy. Aby byly výsledky dotazníkového šetření porovnatelné, výzkum probíhal ve 2 soukromých a v 1 veřejné mateřské škole. Aby byl výzkum platný, byl předem určen minimální počet sesbíraných dokončených dotazníků z veřejných a soukromých mateřských škol (soukromé školy byly počítány dohromady), který byl stanoven na 7. Z tohoto důvodu byly záměrně zvoleny 2 soukromé mateřské školy oproti 1 veřejné, jelikož kapacita soukromých školek bývá zpravidla výrazně menší než kapacita veřejných MŠ. Celkem dotazník vyplnilo 32 respondentů, z toho 9 ze soukromých MŠ a 23 z veřejné MŠ.

6.1. Kde/s kým se výzkum uskutečnil

Odpovědi na otázky online dotazníku poskytovali pouze rodiče předškoláků, tedy dětí, které by měly v září 2024 nastoupit do 1. třídy základní školy, nebude-li jim uložen odklad školní docházky. Jednalo se o dobrovolný dotazník, nebylo tedy předem známo, kolik odpovědí z té které školky dorazí. Dotazník byl anonymní, nicméně rodiče, kteří měli zájem o zaslání výsledků, měli možnost uvést na konci dotazníku emailovou adresu, na kterou jim byly po uzavření výzkumu zaslány výsledky jejich dotazníku spolu s legendou, jak dotazník vyhodnotit a jak dále s dítětem dle získaných poznatků pracovat.

V dotazníku nebyli rodiče dotazováni na dosažené vzdělání, finanční zázemí rodiny, rodinnou situaci (zda dítě vyrůstá v kompletní, rozvedené či jinak definované rodině), zdravotní (psychický a fyzický) stav dítěte a národnostní původ. Předpokládáme tak, že pracujeme se vzorkem rodičů napříč celým spektrem populace žijící na území hlavního města Prahy.

Výzkum prostřednictvím dotazníkového šetření probíhal v těchto 3 mateřských školách:

- Mateřská škola Lyčkovo náměstí, Praha 8 – Karlín, veřejná MŠ
- Česko-německá mateřská škola Kids Company, Praha 2 – Vinohrady, soukromá MŠ
- Přírodovědná školka Rybička, Praha 2 – soukromá MŠ

Celkem poskytlo odpovědi na dotazník 32 rodičů předškolních dětí. 23 odpovědí dorazilo z MŠ Lyčkovo náměstí, 9 odpovědí od rodičů dětí umístěných v MŠ Rybička (5 odpovědí) a Kids Company (4 odpovědi). S ohledem na kapacitu jednotlivých mateřských škol není rozdíl v počtu poskytnutých odpovědích překvapivý – MŠ Lyčkovo náměstí navštěvuje celkem 142 dětí, Kids Company 40 dětí a MŠ Rybička 24 dětí. Z toho je podíl předškoláků na celkové kapacitě školek 63, 7 a 10 dětí. Z MŠ Lyčkovo náměstí tedy poskytlo odpovědi 36,5 % rodičů předškoláků, z MŠ Rybička 50 % rodičů a z Kids Company 57 % rodičů.

Mateřská škola Lyčkovo náměstí

Tato veřejná mateřská škola sídlí v pražském Karlíně. Školka se hlásí k vzdělávacímu programu „Zdravá mateřská škola“. Hlavní myšlenkou MŠ Lyčkovo náměstí je: „... vytvářet pro děti podnětné a radostné prostředí, ve kterém spolu s rodiči rozvíjíme osobnost každého dítěte s respektem k jeho věkovým i vývojovým zvláštnostem v momentální životní etapě podle zásad zdravého životního stylu.“⁷⁹

Kids Company

Soukromá bilingvní česko-německá školka Kids Company se nachází v Praze na Vinohradech a poskytuje vzdělání jak v českém, tak německém jazyce, které vždy vyučují rodilí mluvčí. Školka funguje dle školního vzdělávacího programu, který má název „Letem širým světem“. „Naším nejdůležitějším úkolem je provázet a podporovat dítě při hledání a poznávání okolního světa a pomoci mu získat pozitivní pohled na sebe samé. Ke každému dítěti přistupujeme individuálně dle jeho potřeb. Vedeme děti k samostatnosti a probouzíme v nich chuť k vlastnímu objevování a zkoušení nových věcí. Podporujeme a rozvíjíme u nich jejich sociální a emoční kompetence, stejně jako i jejich fyzickou zdatnost.“⁸⁰

⁷⁹ *Mateřská škola*. Online. Web školy. Smysluplná škola. 2024. Dostupné z: <https://smysluplnaskola.cz/materska-skola>. [cit. 2024-04-05].

⁸⁰ *Vzdělávací program*. Online. NETservis s.r.o. Kids Company Praha. Dostupné z: <https://www.kidscompany-praha.cz/nase-skolka/vzdelavaci-program>. [cit. 2024-04-05].

Předškolákům je ve školce nabízen speciální program, během kterého jsou připravováni na vstup do českých, německých a mezinárodních základních škol.

Rybička

Soukromá přírodovědná školka Rybička se nachází na Praze 2. Zajišťuje dětem plnohodnotný vzdělávací program v souladu s RVP PV. Součástí programu je také přírodovědná nadstavba a předškolní příprava. Hlavní myšlenkou školky je „*vytváření a prohlubování láskyplného vztahu dětí k přírodě a k její ochraně, k druhým lidem i k sobě samým*“.⁸¹ Děti během svého pobytu ve školce pečují o zvířata v ZOO koutku, díky čemuž se učí o způsobu jejich života a potravních návycích, pravidelně navštěvují botanickou zahradu, kde poznávají a sledují změny v přírodě napříč ročními obdobími a pomáhají s pracemi na zahradě. „*Školka je zaměřena i na ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj*“.⁸²

6.2. Výsledky výzkumného šetření

Rodičům/pečovatelům předškoláků byl dán ve všech 3 mateřských školách stejný online dotazník, který zpracovali a používají odborní pracovníci Pedagogicko psychologické poradny v ulici Barunčina 11 na Praze 4 v Modřanech. Zadání dotazníku je součástí *Přílohy* této práce. Dotazník mapuje celkem 8 oblastí – pracovní zralost dítěte, zralost vnímání dítěte, úroveň grafomotoriky, matematických představ, řeči a samostatnosti, a dále pak sociální a citovou zralost. Rodiče označovali na vývojové škále, jak vnímají, že jejich dítě jednotlivé položky v daných oblastech zvládá. Vývojová škála dotazníku byla nastavena následovně: dítě zvládá zcela / částečně / nezvládá. K dotazníku je připojena legenda, dle které bylo z poskytnutých odpovědí vyhodnoceno, jak jsou děti školsky způsobilé, tedy zda jsou dostatečně zralé a zároveň adekvátně připravené na nástup do 1. třídy základní školy. Dle legendy by měli rodiče dětí postupovat následovně, vyšly-li jim v dotazníku tyto výsledky:

- Navštívit pedagogicko-psychologickou poradnu (dále v textu pod zkratkou PPP) pro hlubší vyšetření školní zralosti v případě, kdy dítě „nezvládá“ položky uvedené v rámci oblasti pracovní zralost či zralost vnímání.
- Probrat školní zralost/nezralost s vedoucí učitelkou, která má předškoláka ve školce na starosti v případě, že v prvních dvou oblastech dítě prospělo, ale

⁸¹ *Program školky*. Online. Andweb s.r.o. Rybička Přírodovědná školka. Dostupné z: <https://www.skolkarybicka.cz/program-skolky>. [cit. 2024-04-05].

⁸² *Program školky*. Online. Andweb s.r.o. Rybička Přírodovědná školka. Dostupné z: <https://www.skolkarybicka.cz/program-skolky>. [cit. 2024-04-05].

v položkách v ostatních oblastech rodiče zvolili často (tj. 5-6 x) odpověď „částečně zvládá“ či dokonce „nezvládá“ (stačí 3-4 x).

6.2.1. Hromadné výsledky výzkumu v mateřských školách

Za všechny 3 školky dohromady poskytli rodiče/pečovatelé předškoláků tyto odpovědi:

Sledované oblasti	Dítě zvládá		
	zcela	částečně	nezvládá
1. PRACOVNÍ ZRALOST DÍTĚTE			
schopnost soustředit se na jednu činnost pod vedením učitele-rodíče cca 15-20 minut	26	6	X
2. ZRALOST VNÍMÁNÍ DÍTĚTE			
schopnost rozlišení stejných, jiných obrázků – tvarů	30	2	X
sluchem rozeznat první a poslední hlásku v krátkém slově	16	15	1
3. GRAFOMOTORIKA			
správně držet tužku ve správném místě, třemi prsty (ve špetce), opačný konec tužky ukazuje k rameni píšící ruky, uvolněné zápěstí (viz obrázek u vyhodnocení)	16	15	1
ke psaní a kreslení užívá pouze 1 ruku (tzn. nepřehazuje tužku do druhé ruky)	31	1	X
4. MATEMATICKÉ PŘEDSTAVY			
určí nahore, dole, vpředu, vzadu, větší, menší, kratší, delší	29	2	1
vyjmenuje číselnou řadu a spočítá počet prvků v rozsahu do 5ti	32	X	X
zvládá praktické úkoly vyžadující přičítání a odečítání do 5ti	24	5	3
5. ŘEČ			
vysslovuje správně všechny hlásky, skupiny hlásek	18	11	3
mluví ve větách, gramaticky správně (správné tvary slov)	25	7	X
6. SAMOSTATNOST			
dodržuje zásady stolování, je samostatný při oblékání	27	5	X
zvládá základní hygienu (WC, mytí rukou, smrkání)	26	6	X
7. SOCIÁLNÍ ZRALOST			
umí pozdravit, poprosit, poděkovat, vykat dospělým	25	7	X
respektuje ostatní, nechá je mluvit, neskáče jim do řeči, poslouchá pokyny	21	11	X
8. CITOVÁ ZRALOST			
umí přijmout hodnocení, vyrovná se s případným drobným neúspěchem (např. při hrách – přiměřená reakce, pokusit se znovu)	17	15	X
dovede odložit přání na pozdější dobu	20	12	X

Obrázek 1 – Školská způsobilost předškoláků v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company
Zdroj dotazníku: Pedagogicko psychologická poradna, Barunčina 11, Praha 4 - Modřany

V prvních dvou oblastech dotazníku označil pouze jeden rodič, že jeho dítě nezvládá sluchem rozeznat první a poslední hlásku v krátkém slově. Dle legendy je tak rodiči doporučeno, aby s dítětem navštívil PPP pro hlubší vyšetření jeho školní zralosti.

V oblasti grafomotoriky uvedla pouze polovina dotazovaných rodičů, že jejich dítě zcela zvládá držet správně tužku, přičemž jedno dítě ji přehazuje z jedné ruky do druhé.

V oblasti matematických představ mají pouze 3 ze 32 dětí potíže s určením „nahore, dole, vpředu, vzadu, menší, kratší a delší“, zatímco vyjmenovat číselnou řadu a spočítat prvky v rozsahu do 5ti zvládá zcela všech 32 dětí. U praktických úkolů, kde děti musí odečítat či přičítat do 5ti je situace jiná – čtvrtina rodičů odpověděla, že jejich dítě danou věc zvládá pouze částečně či vůbec nezvládá.

Co se oblasti řeči týče, 56 % dotázaných rodičů uvedlo, že jejich dítě správně vyslovuje všechny hlásky a skupiny hlásek. 44 % dětí toto zvládá pouze částečně či dokonce nezvládá. 78 % dětí zvládá mluvit ve větách a gramaticky správně, 22 % dětí toto zvládá částečně.

Zásady stolování a samostatnost při oblékání 100% zvládá 84 % dětí. V případě základní hygieny – samostatné chození na WC, mytí rukou či smrkání – je výsledek velmi podobný, tyto dovednosti ovládá 81 % dětí. Ostatní děti tyto činnosti zvládají částečně.

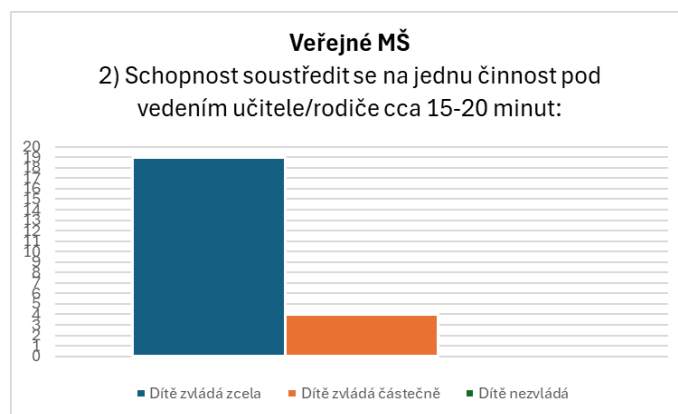
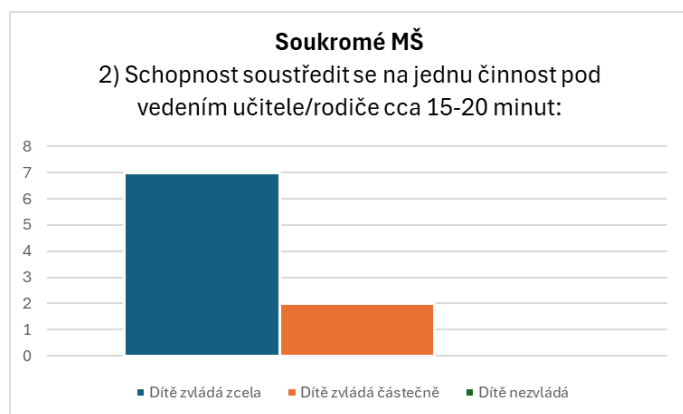
Ani v oblasti sociální zralosti se nevyskytlo dítě, které by dle rodiče některou z položek nezvládalo. 25 dětí z 32 umí pozdravit, poprosit, poděkovat a vykat dospělým lidem. Necelá čtvrtina dětí s tím má ještě potíže. Necelá třetina dětí pak částečně „bojuje“ s tím, aby neskákala lidem do řeči, poslouchala pokyny a respektovala ostatní.

Co se citové zralosti týče, 53 % rodičů odpovědělo, že jejich dítě zcela přijímá hodnocení a dokáže se vyrovnat s případným drobným neúspěchem. Dvě třetiny dětí pak umí odložit své přání na pozdější dobu, přičemž třetina toto zvládá zatím jen částečně.

6.2.2. Komparace výsledků výzkumu v soukromých MŠ a veřejné MŠ

Podíváme-li se na odpovědi dotázaných rodičů dle školek, jsme schopni srovnat, jak posuzují zralost a připravenost svého dítěte rodiče v soukromých školkách a jak ve veřejné mateřské škole.

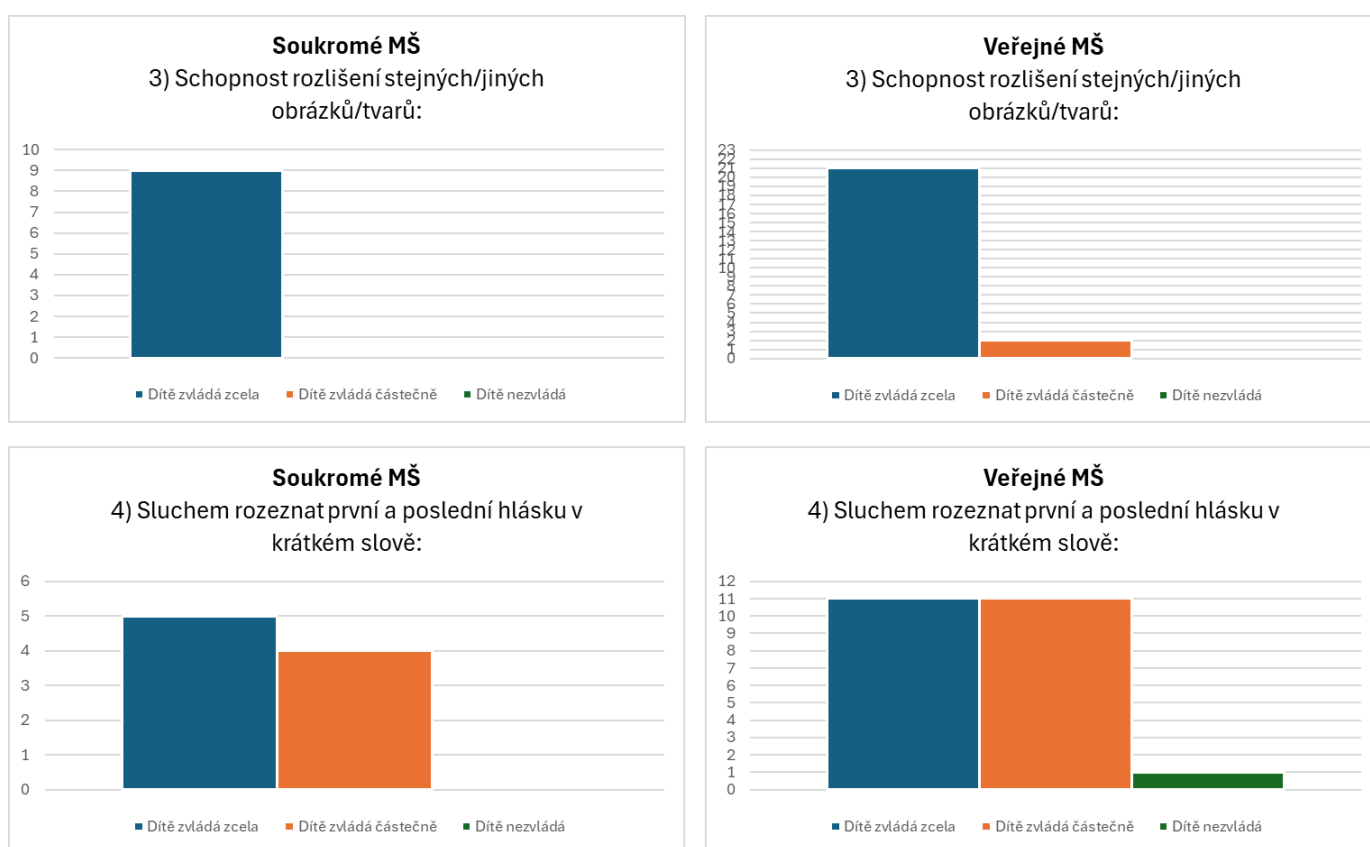
1. Pracovní zralost dítěte:

Obrázek 2 – Pracovní zralost dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company
Zdroj dotazníku: Pedagogicko psychologická poradna, Barunčina 11, Praha 4 - Modřany

Co se pracovní zralosti dětí týče, vidíme na grafech na obrázku 2, že ani v soukromých, ani ve veřejné MŠ není žádné dítě, které by se nezahládalo soustředit po dobu 15-20 minut na zadanou činnost. Tuto činnost dle rodičů zcela zvládá 78 % dětí a 22 % částečně zvládá v soukromých MŠ Rybička a Kids Company. 82,6 % dětí Ve veřejné MŠ Lyčkovo náměstí ji zcela zvládá 82,6 % dětí a částečně zvládá 17,4 % dětí. V dané oblasti bychom tak dle výsledků mohli říci, že lepší pracovní zralost vykazují děti ve veřejné MŠ.

2. Zralost vnímání dítěte:

Obrázek 3 – Zralost vnímání dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company
Zdroj dotazníku: Pedagogicko psychologická poradna, Barunčina 11, Praha 4 - Modřany

Grafy na obrázku 3 ukazují, že úroveň zralosti vnímání dítěte je v soukromých a veřejné MŠ podobná. Schopnost rozlišovat stejné a jiné tvary obrázků je u dětí v soukromých MŠ 100%, v MŠ Lyčkovo náměstí tuto činnost zcela zvládá 91 %. 55 % dětí v Rybičce a Kids Company sluchem rozezná první a poslední hlásku v krátkém slově a 45 % to zvládá částečně. Naproti tomu ve veřejné školce zvládne danou činnost zcela a částečně stejné procento dětí – v obou případech necelých 48 %. 1 dítě tuto činnost dle rodiče nezvládá.

3. Grafomotorika:

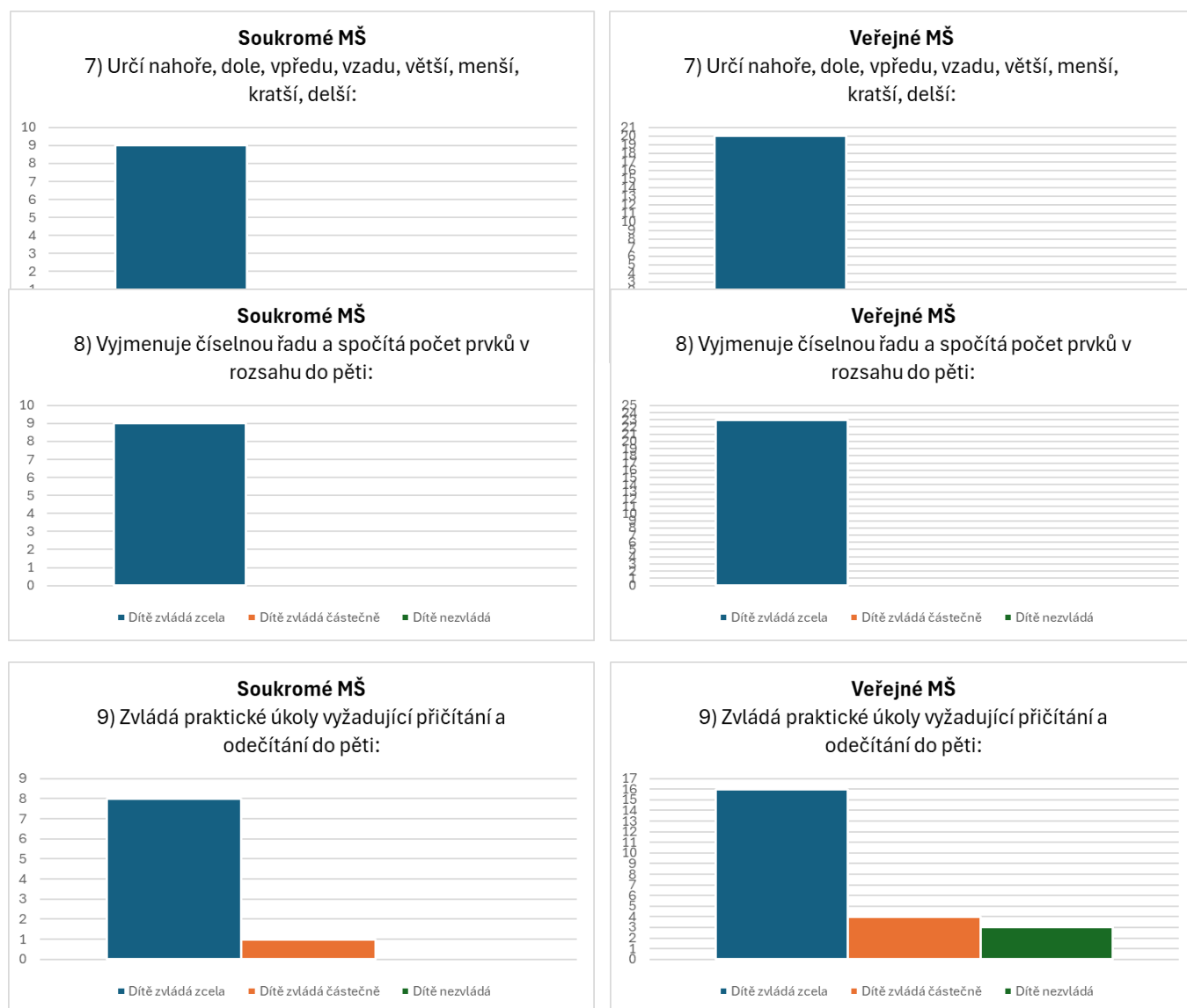

Obrázek 4 – Oblast úrovně grafomotoriky dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company
Zdroj dotazníku: Pedagogicko psychologická poradna, Barunčina 11, Praha 4 - Modřany

Grafy 5 na obrázku 4 ukazují, že úroveň grafomotoriky se v soukromých a veřejné MŠ liší. V Rybičce a Kids Company umí správně držet tužku 33 % dětí, kdežto 66 % dětí toto zvládá pouze částečně. Naproti tomu v MŠ Lyčkovo náměstí zcela zvládá držet tužku správně 56,5 % dětí a 39,1 % částečně. Je zde ale jedno dítě, které danou věc nezvládá.

Co se týče používání pouze jedné ruky, když dítě píše či kreslí, jsou děti ze soukromých školek – jak ukazuje graf 6 – 100%. Dle rodičů to zcela zvládají všechny z nich. Situace ve veřejné školce je velmi podobná - 22 dětí z 23 využívá pouze 1 ruku a 1 dítě tužku ještě občas přehodí z jedné ruky do druhé.

4. Matematické představy:

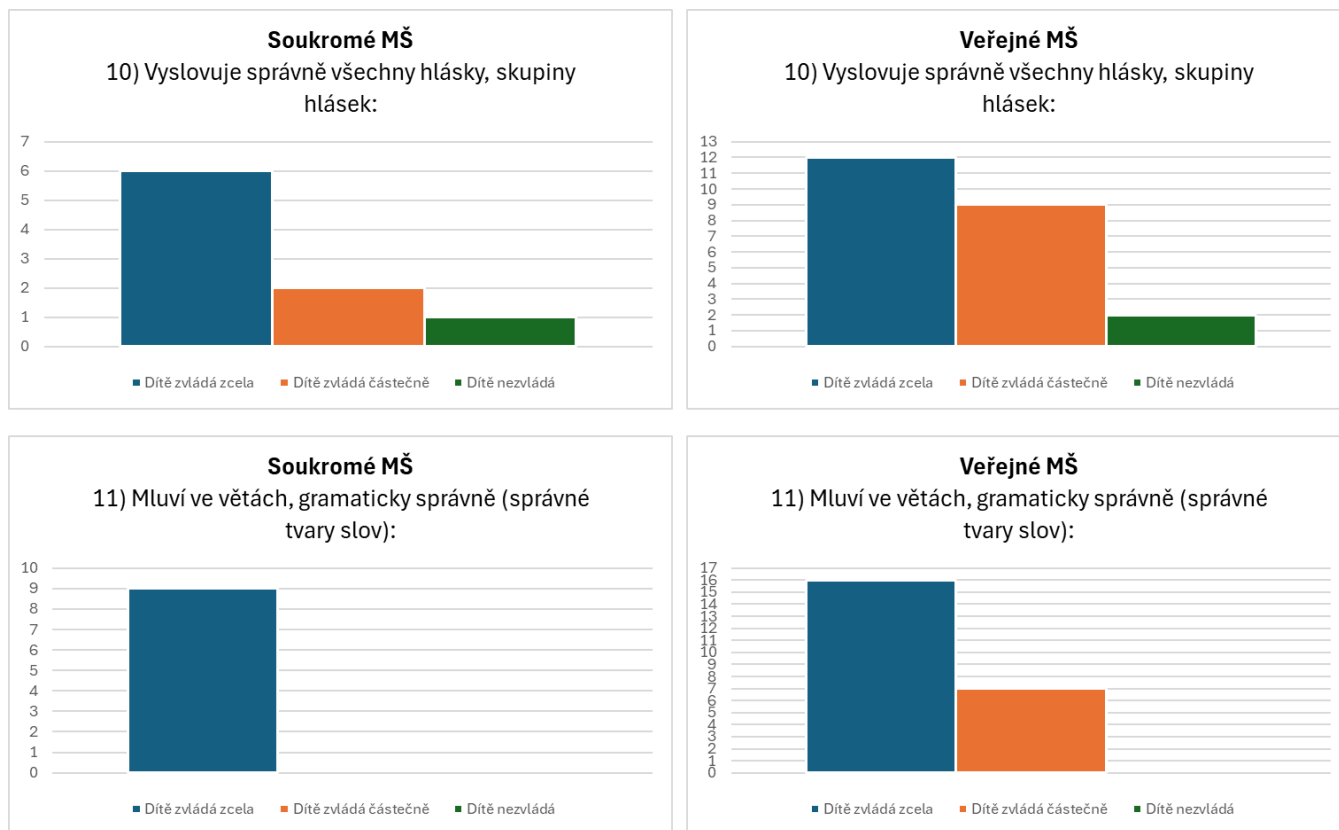

Obrázek 5 – Oblast úrovně matematických představ dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company
Zdroj dotazníku: Pedagogicko psychologická poradna, Barunčina 11, Praha 4 - Modřany

Obrázek 5 nás seznamuje s grafy 7, 8 a 9. Na první pohled vidíme, že lépe si v oblasti matematických představ vedou dle rodičů děti ze soukromých školek. Všechny děti z MŠ Rybička a Kids Company určí bez problému, kde je nahoře, dole, vpředu, vzadu či co je větší, menší, kratší a delší. Ve veřejné školce toto bez potíží zvládá 87 % dětí, 8,7 % dětí částečně a 1 dítě toto odlišit zatím nezvládá. Graf číslo 8 však ukazuje shodu – všechny děti ze soukromých školek i z Lyčkova náměstí umí vyjmenovat číselnou řadu a spočítat prvky v rozsahu do 5ti. Praktické úkoly, kde je vyžadováno přičítání a odčítání do 5ti, zvládají dle rodičů také lépe děti ze soukromých mateřských škol. 89 % dětí tuto činnost zvládá zcela,

zatímco 1 dítě ji zvládá částečně. Ve veřejné školce sčítat a odčítat do 5ti umí 69,6 % dětí, 17,4 % částečně a 3 děti = 13 % toto zatím nezvládá.

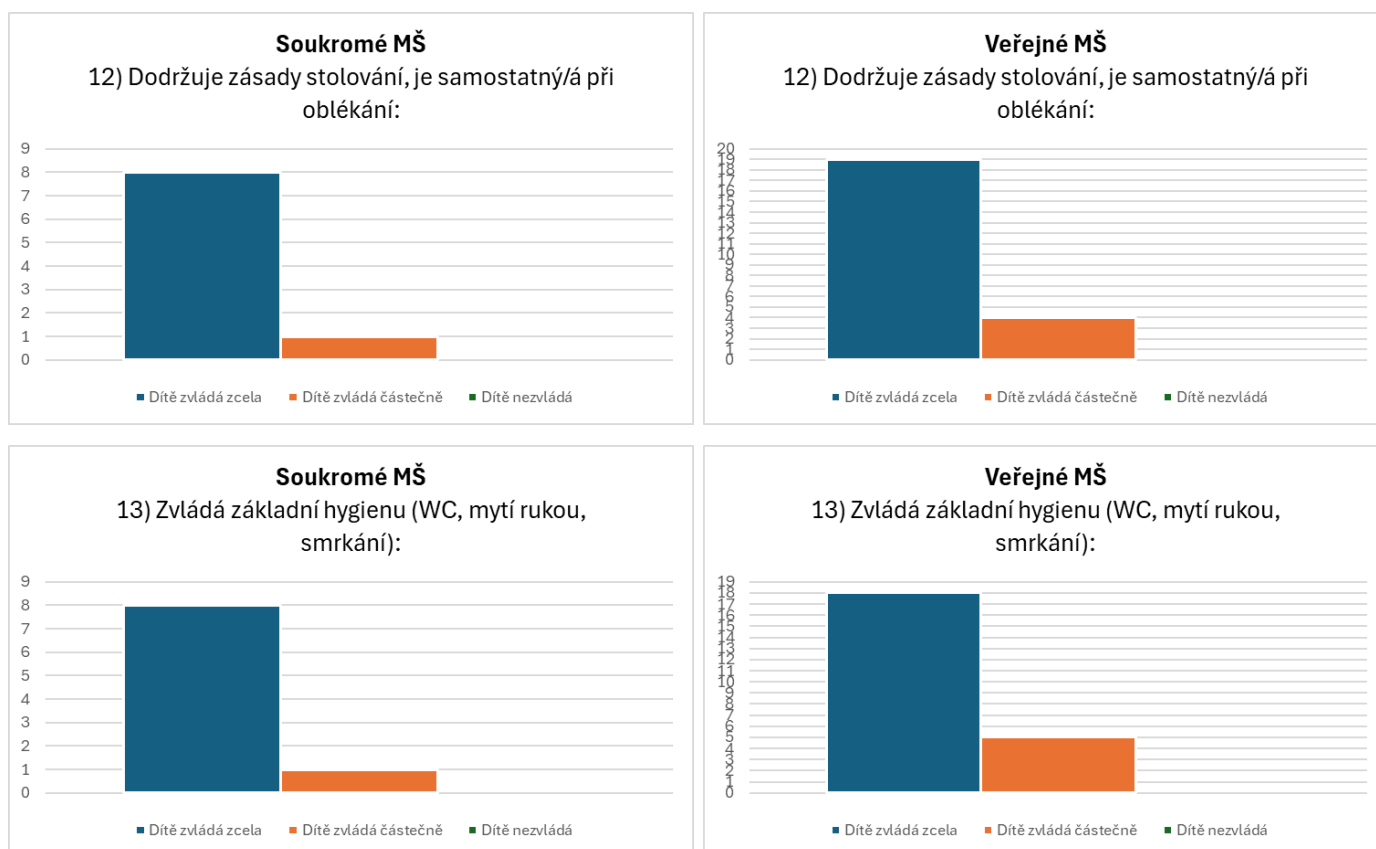
5. Řeč:

Obrázek 6 – Oblast úrovně řeči dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company
Zdroj dotazníku: Pedagogicko psychologická poradna, Barunčina 11, Praha 4 - Modřany

Na obrázku 6 vidíme grafy ukazující na úroveň řečových schopností dítěte. Graf 10 nás informuje, nakolik umí děti správně vyslovovat všechny hlásky a skupiny hlásek. Vidíme, že jak v soukromých, tak ve veřejné školce jsou zastoupeny všechny hodnoty z vývojové škály. V soukromých školkách správnou výslovnost ovládá 66 % zcela, 22 % částečně a 1 dítě = 11 % toto zatím nezvládá. V MŠ Lyčkovo náměstí je poměr mezi „zvládá zcela“ a „zvládá částečně“ vyrovnanější, kdy 52,2 % výslovnost ovládá zcela a 39 % částečně. 2 děti činící 8,7 % z celkového podílu dětí v dané veřejné školce toto zatím nezvládá. Co se vyjadřování ve větách a správných tvarů slov v nich týče, 100 % dětí z MŠ Rybička a Kids Company toto zcela zvládá. V MŠ Lyčkovo náměstí je toho zcela schopno 69,6 % dětí a 30,4 % dětí částečně.

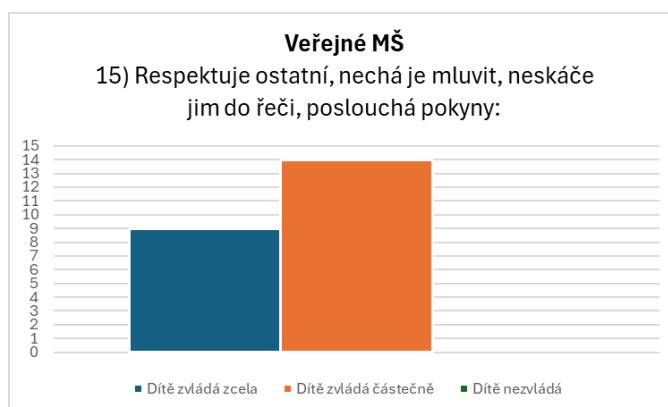
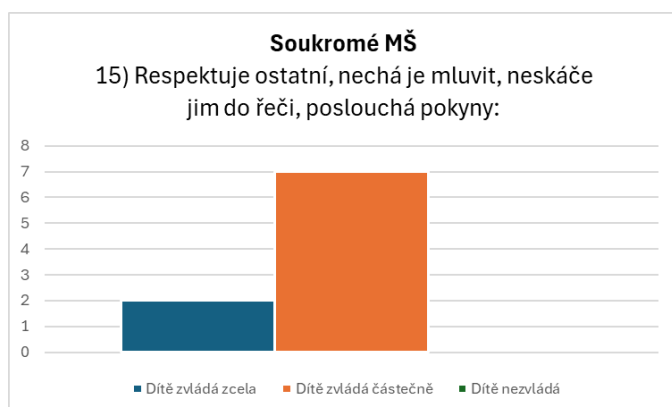
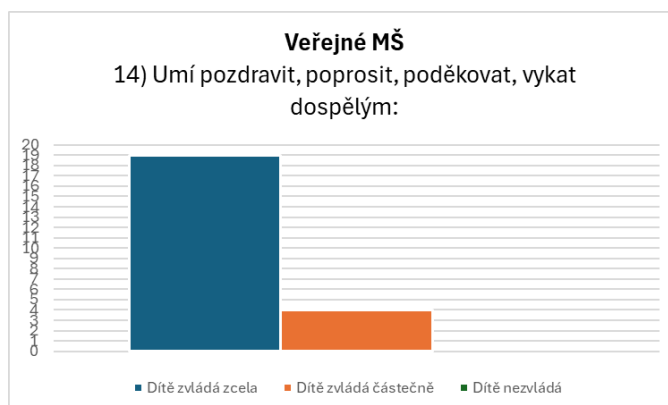
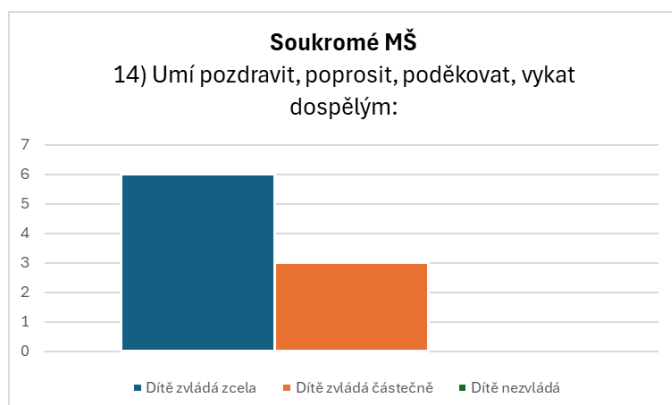
6. Samostatnost:

Obrázek 7 – Oblast úrovně samostatnosti dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company
Zdroj dotazníku: Pedagogicko psychologická poradna, Barunčina 11, Praha 4 - Modřany

Obrázek 7 nás seznamuje s tím, jak rodiče hodnotí samostatnost svých dětí. Grafy 12 nám říkají, jak se dětem daří dodržovat zásady stolování a jak jsou samostatné při oblékání. 8 z 9 rodičů = 89 % dětí z MŠ Rybička a Kids Company uvedlo, že toto jejich dítě zvládá zcela a pouze 1 dítě = 11 % toto zvládá zatím jen částečně. V MŠ Lyčkovo náměstí zdatnost dětí v této oblasti uvedlo 82,6 % rodičů a 17,4 % hodnotí, že jejich děti toto zvládají částečně. Co se zvládání základní hygieny týče, je v soukromých školkách procentuální zastoupení „zvládá zcela“ a „zvládá částečně“ stejné jako v případě grafu 12. Ve veřejné školce hodnotí rodiče, že 78,3 % dětí zvládá základní hygienu zcela a 21,7 % dětí částečně.

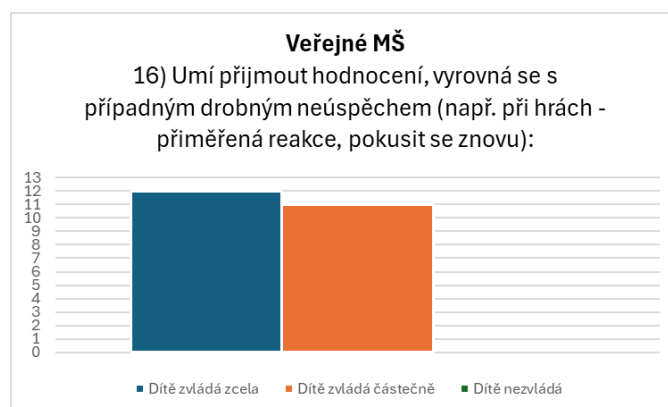
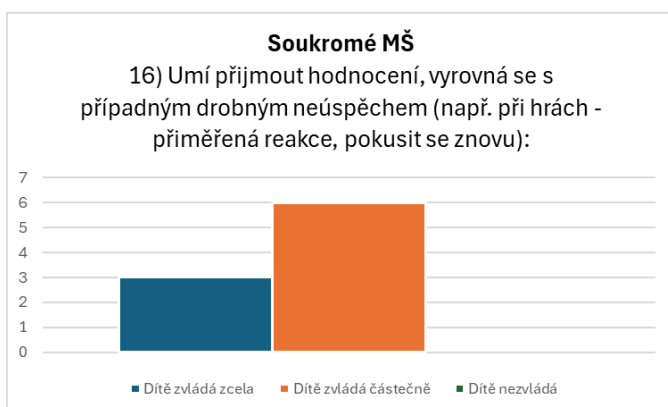
7. Sociální zralost:

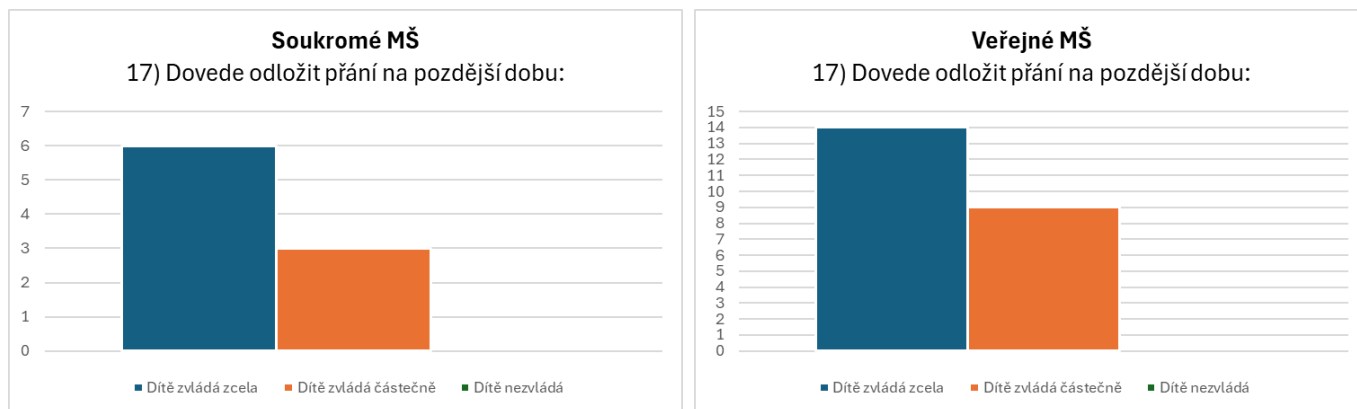

Obrázek 8 – Sociální zralost dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company
Zdroj dotazníku: Pedagogicko psychologická poradna, Barunčina 11, Praha 4 - Modřany

Z grafů 12 a 13 na obrázku 8 vidíme, že dle rodičů jsou sociálně zralejší rodiče dětí ve veřejné MŠ Lyčkovo náměstí. Pozdravit, poprosit, poděkovat a vykat dospělým umí 82,6 % dětí, zatímco v soukromých školkách toto dle rodičů zvládá 66 % dětí. Respekt a neskákat do řeči ostatním lidem dělá dětem z obou školek o trochu větší potíže – 78 % dětí z veřejné školky toto zvládá částečně a pouze 22 % zcela. V MŠ Lyčkovo náměstí je situace o něco příznivější, 39 % to zvládá zcela a 60,7 % zatím jen částečně.

8. Citová zralost:

Obrázek 9 – Citová zralost dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company
Zdroj dotazníku: Pedagogicko psychologická poradna, Barunčina 11, Praha 4 - Modřany

Obrázek 9 dokumentuje úroveň citové zralosti dětí. Podíváme-li se na grafy 16 na obrázku 9, vidíme, že v MŠ Lyčkovo náměstí se rodiče dělí zhruba na polovinu v tom, jak vnímají, že jejich dítě umí přijmout hodnocení a vyrovnat se s případným drobným neúspěchem. Polovina vnímá, že s tím dítě nemá problém, druhá polovina je pak opatrnější a uvádí, že jejich dítě toto zvládá zatím jen částečně. V soukromých školkách je rozdíl v hodnocení rodičů větší. 2/3 dotázaných uvádějí, že dítě toto ovládá částečně, 1/3 si pak myslí, že dítě zcela zvládne jak přijmout hodnocení, tak případný neúspěch. Co se odložení přání na pozdější dobu týče, je situace v soukromých i veřejných školce podobná. Cca 2/3 rodičů hodnotí, že jejich dítě nemá s odkladem problém, 1/3 pak vnímá, že s tím jejich dítě ještě částečně bojuje.

7. Shrnutí výsledků ve vztahu k výzkumným otázkám

Výzkumné šetření si kladlo za cíl nalézt odpovědi na tyto 2 výzkumné otázky:

1. Je dle rodiče jeho předškolní dítě školsky způsobilé?
2. Je rozdíl v tom, jak jsou děti připraveny na vstup do základní školy z veřejných a soukromých mateřských škol či je školská způsobilost těchto dětí srovnatelná?

Odpověď na otázku č. 1 nám poskytují výsledky výzkumu uvedené v podkapitole 6.2.1. Výzkumu se účastnilo celkem 32 rodičů, kteří subjektivně hodnotili školskou způsobilost – tedy zralost a připravenost svého dítěte k nástupu do 1. třídy základní školy. Dle legendy dotazníku, která poskytuje návod, jak by měl být dotazník vyhodnocen a jak by se mělo dále s výsledky pracovat, jsme došli k těmto závěrům: cca 2/3 dětí jsou dle rodičů školsky způsobilé. Tyto děti byly rodiči hodnoceny ve všech oblastech dotazníku tak, že uvedené položky mapující různé oblasti zralosti a připravenosti zvládají zcela či zvládají

částečně. Četnost odpovědí „zvládá částečně“ nepřesáhla stanovenou hranici, kdy by již bylo rodičům doporučeno, aby školní zralost/nezralost svého dítěte konzultovali s vedoucí učitelkou, která má dítě v mateřské škole na starosti. Tímto doporučením by se dle výsledků výzkumu měla řídit cca 1/3 rodičů. Tito rodiče v dotazníku častěji (5-6 x) zvolili u některé z položek dotazníku, že jejich dítě zvládá uvedenou činnost „částečně“. Pouze jednomu rodiči by bylo doporučeno, aby se svým předškolákem navštívil pedagogicko psychologickou poradnu, jelikož má dojem, že jeho dítě nezvládá jednu z položek v rámci zralosti vnímání. V PPP by odborný pracovník vyšetřil školní zralost dítěte více do hloubky a potvrdil by či vyvrátil dojem rodiče o zralosti a tím pádem i školské způsobilosti jeho dítěte.

Možnost odpovědět na výzkumnou otázku č. 2 nám poskytly výsledky uvedené v podkapitole 6.2.2. Dotazník mapoval 8 oblastí zjišťujících školní zralost a připravenost. Porovnáme-li mezi sebou hodnocení rodičů dětí v soukromých školkách a ve veřejné mateřské škole, dojdeme k závěru, že školská způsobilost dětí je srovnatelná.

Děti z veřejné MŠ Lyčkovo náměstí si dle rodičů lépe vedou v těchto 3 oblastech:

- grafomotorika – správný úchop tužky (jedna sledovaná položka ze dvou)
- sociální zralost – obě sledované položky
- citová zralost – přijímání hodnocení a vyrovnání se s neúspěchem (jedna sledovaná položka ze dvou)

Děti ze soukromých školek Rybička a Kids Company pak dle rodičů vykazují lepší výsledky v těchto 3 oblastech:

- matematické představy – obě sledované položky
- řeč – obě sledované položky
- samostatnost – obě sledované položky

Podobnou úroveň zralosti a připravenosti pak vykazují všechny hodnocené děti v následujících 4 oblastech:

- zralost vnímání – obě sledované položky
- grafomotorika – používání pouze jedné ruky k psaní a kreslení (jedna sledovaná položka ze dvou)
- matematické představy – vyjmenování číselné řady a spočítání počtu prvků v rozsahu do 5ti (jedna sledovaná položka ze dvou)
- citová zralost – odklad přání na pozdější dobu (jedna sledovaná položka ze dvou)

Z výsledků tak vidíme, že děti ze soukromých a veřejné mateřské školy si co do počtu sledovaných oblastí vedou stejně.

8. Diskuse

Zamyslíme-li se nad výsledky výzkumu v souvislosti s odpověďmi na výzkumné otázky, mohou nám vyvstat domněnky, které je vhodné dále rozpracovat. V první výzkumné otázce jsme došli k závěru, že 2/3 předškoláků by měly být školsky způsobilé a splňují tak veškeré předpoklady úspěšného vstupu na základní školu. U 1/3 dětí vyšlo, že by bylo vhodné, aby jejich rodiče probrali školskou způsobilost s vedoucí učitelkou daného dítěte. Je však třeba uvést, že výzkum byl prováděn v únoru-březnu roku 2024, tedy do konce školního roku zbývají touto dobou další 3 měsíce, během kterých děti dále dozrávají. Díky výsledkům však rodiče včas vědí, na co se zaměřit a co u dítěte vhodným procvičováním dále podpořit. Je otázkou, zda bude některým dětem z daného vzorku uložen odklad školní docházky – to je již na přání rodičů, zda o toto budou usilovat, odklad budou zvažovat či zda jim bude odborným pracovníkem PPP doporučen. Dle dat *České školní inspekce* a mezinárodního srovnání byl v roce 2023/2024 uložen odklad školní docházky 24 % předškoláků, čímž se Česká republika řadí na první příčku v rámci celé Evropy.⁸³ K datu odevzdání této práce nemáme bohužel údaje o tom, zda vůbec a kolika dětem ze sledovaného vzorku bude odklad školní docházky uložen, nicméně by bylo zajímavé případný počet těchto případů se statistikou porovnat.

Co se druhé výzkumné otázky týče, došli jsme k závěru, že úroveň školské způsobilosti je u dětí ze soukromých a veřejné mateřské školy víceméně totožná. Děti z tohoto vzorku však mezi sebou dle typu školy vykazovaly odlišnosti ve dvou oblastech, které by mohly souviset s tím, zda se jedná o školku soukromou či veřejnou. Děti ze soukromých školek Kids Company a MŠ Rybička si dle rodičů vedou lépe v oblasti řeči a samostatnosti. Daná skutečnost by mohla mít souvislost s tím, že soukromé školky si zakládají na individuálním přístupu k dítěti a menším počtu dětí připadajících na jednoho učitele. Učitel má tak více prostoru na to věnovat se dítěti více do hloubky, zjišťovat jeho individuální potřeby a těm čas dítěti věnovaný, program, cvičení a hry přizpůsobovat. Dochází tak k větší interakci mezi dospělým a dítětem, díky které se dítě od dospělého učí.

⁸³ *MŠMT připravilo řešení pro omezení odkladů školní docházky*. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024, 29.2.2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-pripravilo-reseni-pro-omezeni-odkladu-skolni-dochazky>. [cit. 2024-04-14].

Naopak děti ve veřejné mateřské škole Lyčkovo náměstí vykazují vyšší sociální zralost. Větší procento dětí umí pozdravit, poprosit, poděkovat a je schopno vykat dospělým. Děti také více respektují ostatní, nechají je mluvit a neskáčou jim do řeči. Zároveň tyto děti lépe poslouchají pokyny. Mohli bychom to přisuzovat tomu, že děti jsou zařazeny do větší skupiny dětí, než je tomu v soukromých školkách a v souvislosti s jejich počtem jsou ve školce nastavena přísnější pravidla, aby byl pro děti i učitele pobyt ve skupině příjemný. Větší skupina dětí „vyprodukuje“ větší hluk, učitelé tak využívají jednoduchých pravidel, např. „pravidlo jedné ruky“, jak hladinu hluku regulovat. Děti jsou zároveň vedeny k rituálům, které se každý den opakují – od ranního podání ruky a pozdravu učiteli po příchodu dítěte do třídy přes ranní kruh, kde se uplatňuje princip „mluvítka“ a mluví pouze ten, kdo drží jistý předmět, přes neúnavné upozornění na to, že je třeba poprosit a poděkovat, když si pro sebe dítě něco přeje a okolí mu v tom vyhoví. Zároveň tím, že se jedná o větší skupiny, děti stojí větší úsilí si pro sebe „vybojovat“ svůj vlastní prostor a pomoc a vědí, že toho lépe dosáhnou skrze slušné a ohleduplné jednání. K těmto věcem jsou samozřejmě vedeny i děti v soukromých školkách, mají-li kvalitní vzdělávací program a učitele, nicméně dalo by se předpokládat, že ve veřejné mateřské škole s větším počtem dětí je získání těchto kompetencí pro děti přirozenější a o něco snazší.

Závěr

Bakalářská práce si kladla za cíl porovnat vzdělávání v soukromých a veřejných mateřských školách. Aby tak mohlo být učiněno, bylo třeba seznámit se s podmínkami vzdělávání a vzdělávacími programy v jednotlivých institucích. Současně bylo zapotřebí zmapovat situaci, jak si stojí jednotlivé mateřské školy v přípravě dětí na vstup do 1. třídy základní školy. To bylo zjišťováno skrze výzkum prostřednictvím dotazníkového šetření, kde respondenty byli rodiče, kteří se dobrovolně rozhodli do výzkumu zapojit.

Bylo zjištěno, že 2/3 dětí rodičů tvořících výzkumný vzorek za soukromé i veřejnou mateřskou školu dohromady jsou školsky způsobilé a s přechodem do základní školy by neměly mít významné potíže. U 1/3 dětí bylo zjištěno, že by rodiče měli zkonzultovat jejich školní zralost s vedoucím třídním učitelem, který s dítětem pravidelně přichází do kontaktu a má o dítěti dobrý přehled.

Dále bylo zjištěno, že to, zda je dítě umístěno do soukromé či veřejné mateřské školy nehraje větší roli v tom, zda je či není dítě školsky způsobilé, tedy dostatečně zralé a připravené na vstup do 1. třídy. Při volbě vhodné mateřské školy by tak rodiče - dle výsledků výzkumu - mohli vycházet z toho, jaké mají osobní preference a možnosti - zda si pro dítě přejí vzdělání obecné, poskytované veřejnými mateřskými školami fungujícími dle RVP PV či *Kurikula podpory zdraví v mateřské škole* nebo zda upřednostňují některý z alternativních či inovativních programů, který poskytují soukromé instituce. V obou případech však vnímáme, že vše je závislé jak na osobních predispozicích každého dítěte, tak na učiteli, který s dítětem přichází nejvíce do styku a který se na jeho výchově a předškolním vzdělávání spolu s rodiči významně podílí.

Seznam použitých zdrojů

Použité literární zdroje

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a ŠMARDOVÁ, Vlasta. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Ilustroval Richard ŠMARDA. Moderní metodika pro rodiče a učitele. Brno: Computer Press, 2022. ISBN 9788025118290.
- FLODROVÁ, Helena. *Vývoj dětí předškolního a školního věku*. Závěrečná práce. Brno: Masarykova univerzita, 2019.
- HAVLOVÁ, Jana, HAVLÍNOVÁ, Miluše a VENCÁLKOVÁ, Eliška (ed.). *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: aktualizovaný modelový program podpory zdraví (dokument a metodika)*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-487-8.
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4435-3.
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2008. ISBN 9788024715681.
- KRÍŽOVÁ, Nela. *Integrace dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami v MŠ*. Bakalářská práce. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2021. Str.13-14.
- KURIC, Jozef a VAŠINA, Lubomír. *Obecná a ontogenetická psychologie pro učitele*. Str. 168. 2. přeprac. vyd. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1987.
- LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. ISBN 9788024712840.
- LISÁ, Lidka a KŇOURKOVÁ, Marie. *Vývoj dítěte a jeho úskalí*. Str. 174. Život a zdraví (Avicenum). Praha: Avicenum, 1986.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa : základní duševní potřeby dítěte : dítě a lidský svět*. Pro rodiče. Praha: Grada, 2005. ISBN 9788024708706.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. ISBN 978- 80-262-0519-7.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Jeden pohled na vztahy v předškolním věku*. In: ŠULOVÁ, Lenka a Chantal ZAUCHE-GAUDRON. *Předškolní dítě a jeho svět: L'enfant d'âge préscolaire et son monde*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0752-2.
- MONTESSORI, Maria. *Absorbující mysl: vývoj a výchova dětí od narození do šesti let*. Přeložil Radek GLABAZŇA. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1393-2.
- OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN isbn978-80-247-5107-8.
- OTEVŘELOVÁ, Hana. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1092-4.
- SLOŽILOVÁ, Pavlína. *Percepční zralost dětí předškolního věku*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010.
- SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005 [i.e. 2006]. ISBN isbn80-87000-01-3.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 8024609568.

Použité elektronické zdroje

- *Co je to akreditace.* Online. FIŠEROVÁ, Jana. Jana Fišerová. 2024. Dostupné z: <https://janafis.cz/co-je-to-akreditace-2/>.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Školní zralost a připravenost. SlidePlayer.cz Inc. *SlidePlayer* [online]. 2024. Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/12952158/>
- *Mateřská škola.* Online.Web školy. Smysluplná škola. 2024. Dostupné z: <https://smysluplnaskola.cz/materska-skola>
- *MŠMT připravilo řešení pro omezení odkladů školní docházky.* Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024, 29.2.2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-pripravilo-reseni-pro-omezeni-odkladu-skolni-dochazky>.
- *Naše poslání a filozofie.* Online.Web školy. Smysluplná škola. 2024. Dostupné z: <https://smysluplnaskola.cz/materska-skola/o-skolce/nase-poslani-a-filozofie>.
- *Nejčastější dotazy k předškolnímu vzdělávání.* Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nejcastejsi-dotazy-k-predskolnimu-vzdelavani-aktualizace-k>.
- *Program školky.* Online. Andweb s.r.o. Rybička Přírodovědná školka. Dostupné z: <https://www.skolkarybicka.cz/program-skolky>.
- *Nová pravidla pro stanovení výše úplaty v mateřských školách, školních družinách a školních klubech od 1.1.2024.* Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nova-pravidla-pro-stanoveni-vyse-uplaty-v-materskych-skolach>.
- OPRAVILOVÁ, CSC., Doc. PhDr. Eva, PhDr. Miluše HAVLÍNOVÁ, CSC., PaedDr. Alice BLÁHOVÁ a Mgr. Věra KREJČOVÁ, PH.D. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání: úplné znění k 1. září 2021* [online]. Praha, 2021 [cit. 2024-03-09]. Str. 30. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>
- Pedagogicko psychologická poradna, Barunčina 11, Praha 4 - Modřany
- *Právní regulace soukromých subjektů ve vzdělávání: jaký je rozdíl mezi DS, jeslemi, MŠ a živností?* Online. Asociace provozovatelů dětských skupin. 2024. Dostupné z: <https://mojedetskaskupina.cz/pravni-regulace-soukromych-subjektu-ve-vzdelavani/>.
- S., Průcha,. *Předškolní pedagogika - ŠVP, TVP, IVP, práva dítěte. Metodický portál: Články* [online]. 06. 12. 2013. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/18029/PREDSKOLNI-PEDAGOGIKA-SVP-TVP-IVP-PRAVA-DITETE.html>>. ISSN 1802-4785.
- *Výkonová data škol za rok 2022/2023.* Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2024. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vykonova-data-skol-za-rok-2022-2023>.
- *Výzkumné metody.* Online. , 3.0 Česko. Wikisofia. 2013. Dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/V%C3%BDzkumn%C3%A9_metody.
- *Vzdělávací program.* Online. NETservis s.r.o. Kids Company Praha. Dostupné z: <https://www.kidscompany-praha.cz/nase-skolka/vzdelavaci-program>.
- *Zákon č. 561/2004 Sb.* Online. Zákony pro lidi. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#>.

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Školská způsobilost předškoláků v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company	39
Obrázek 2 - Pracovní zralost dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company	40
Obrázek 3 - Zralost vnímání dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company	41
Obrázek 4 - Oblast úrovně grafomotoriky dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company	42
Obrázek 5 - Oblast úrovně matematických představ dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company	43
Obrázek 6 - Oblast úrovně řeči dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company	44
Obrázek 7 - Oblast úrovně samostatnosti dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company	45
Obrázek 8 - Sociální zralost dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company	46
Obrázek 9 - Citová zralost dítěte v MŠ Lyčkovo náměstí, MŠ Rybička a Kids Company	46-47

Příloha

Příloha 1 - Vzor dotazníku školské způsobilosti předškoláků	56
Příloha 2 - Legenda vyhodnocení dotazníku školské způsobilosti předškoláků.....	57
Příloha 3 - Dotazník školské způsobilosti předškoláků v MŠ Rybička a Kids Company.....	58
Příloha 4 - Dotazník školské způsobilosti předškoláků v MŠ Lyčkovo náměstí.....	59

Příloha 1

Sledované oblasti	Dítě zvládá		
	zcela	částečně	nezvládá
1. PRACOVNÍ ZRALOST DÍTĚTE			
schopnost soustředit se na jednu činnost pod vedením učitele-rodíče cca 15-20 minut			
2. ZRALOST VNÍMÁNÍ DÍTĚTE			
schopnost rozlišení stejných, jiných obrázků – tvarů			
sluchem rozeznat první a poslední hlásku v krátkém slově			
3. GRAFOMOTORIKA			
správně držet tužku ve správném místě, třemi prsty (ve špetce), opačný konec tužky ukazuje k rameni píšící ruky, uvolněné zápěstí (viz obrázek u vyhodnocení)			
ke psaní a kreslení užívá pouze 1 ruku (tzn. nepřehazuje tužku do druhé ruky)			
4. MATEMATICKÉ PŘEDSTAVY			
určí nahoře, dole, vpředu, vzadu, větší, menší, kratší, delší			
vyjmenuje číselnou řadu a spočítá počet prvků v rozsahu do 5ti			
zvládá praktické úkoly vyžadující přičítání a odečítání do 5ti			
5. ŘEČ			
vysslovuje správně všechny hlásky, skupiny hlásek			
mluví ve větách, gramaticky správně (správné tvary slov)			
6. SAMOSTATNOST			
dodržuje zásady stolování, je samostatný při oblékání			
zvládá základní hygienu (WC, mytí rukou, smrkání)			
7. SOCIÁLNÍ ZRALOST			
umí pozdravit, poprosit, poděkovat, vykat dospělým			
respektuje ostatní, nechá je mluvit, neskáče jim do řeči, poslouchá pokyny			
8. CITOVA ZRALOST			
umí přijmout hodnocení, vyrovná se s případným drobným neúspěchem (např. při hrách – přiměřená reakce, pokusit se znovu)			
dovede odložit přání na pozdější dobu			

Příloha 2

Výsledky

- ⊗ Pokud vaše dítě „nezvládá“ položky v některé z prvních dvou oblastí - pracovní zralost, zralost vnímání - doporučujeme návštěvu pedagogicko psychologické poradny (PPP) pro hlubší vyšetření školní zralosti.
- ⊗ Vyhoví-li dítě položkám v oblastech pracovní zralost a zralost vnímání a u ostatních položek jste často (5-6x) dali odpověď „částečně zvládá“ nebo dokonce „nezvládá“ (stačí 3-4x), proberte školní zralost/nezralost svého dítěte s paní učitelkou, která má dítě ve třídě.
- ⊗ Velkou opatrnost doporučujeme u dětí, v jejichž rodině se vyskytly poruchy učení (dyslexie, dysortografie, dyskalkulie, dysgrafie) a u dětí narozených v období květen-srpen příslušného roku - návštěvu v PPP konzultujte s paní učitelkou MŠ.

Příloha 3

Sledované oblasti	Dítě zvládá		
	zcela	částečně	nezvládá
1. PRACOVNÍ ZRALOST DÍTĚTE			
schopnost soustředit se na jednu činnost pod vedením učitele-rodíče cca 15-20 minut	7	2	X
2. ZRALOST VNÍMÁNÍ DÍTĚTE			
schopnost rozlišení stejných, jiných obrázků – tvarů	9	X	X
sluchem rozeznat první a poslední hlásku v krátkém slově	5	4	X
3. GRAFOMOTORIKA			
správně držet tužku ve správném místě, třemi prsty (ve špetce), opačný konec tužky ukazuje k rameni písíci ruky, uvolněné zápěstí (viz obrázek u vyhodnocení)	3	6	X
ke psaní a kreslení užívá pouze 1 ruku (tzn. nepřehazuje tužku do druhé ruky)	9	X	X
4. MATEMATICKÉ PŘEDSTAVY			
určí nahoře, dole, vpředu, vzadu, větší, menší, kratší, delší	9	X	X
vyjmenuje číselnou řadu a spočítá počet prvků v rozsahu do 5ti	9	X	X
zvládá praktické úkoly vyžadující přičítání a odečítání do 5ti	8	1	X
5. ŘEČ			
vyslovuje správně všechny hlásky, skupiny hlásek	6	2	1
mluví ve větách, gramaticky správně (správné tvary slov)	9	X	X
6. SAMOSTATNOST			
dodržuje zásady stolování, je samostatný při oblékání	8	1	X
zvládá základní hygienu (WC, mytí rukou, smrkání)	8	1	X
7. SOCIÁLNÍ ZRALOST			
umí pozdravit, poprosit, poděkovat, vykat dospělým	6	3	X
respektuje ostatní, nechá je mluvit, neskáče jim do řeči, poslouchá pokyny	2	7	X
8. CITOVÁ ZRALOST			
umí přijmout hodnocení, vyrovná se s případným drobným neúspěchem (např. při hrách – přiměřená reakce, pokusit se znovu)	3	6	X
dovede odložit přání na pozdější dobu	6	3	X

Příloha 4

Sledované oblasti	Dítě zvládá		
	zcela	částečně	nezvládá
1. PRACOVNÍ ZRALOST DÍTĚTE			
schopnost soustředit se na jednu činnost pod vedením učitele-rodíče cca 15-20 minut	19	4	X
2. ZRALOST VNÍMÁNÍ DÍTĚTE			
schopnost rozlišení stejných, jiných obrázků – tvarů	21	2	X
sluchem rozeznat první a poslední hlásku v krátkém slově	11	11	1
3. GRAFOMOTORIKA			
správně držet tužku ve správném místě, třemi prsty (ve špetce), opačný konec tužky ukazuje k rameni pišící ruky, uvolněné zápěstí (viz obrázek u vyhodnocení)	13	9	1
ke psaní a kreslení užívá pouze 1 ruku (tzn. nepřehazuje tužku do druhé ruky)	22	1	X
4. MATEMATICKÉ PŘEDSTAVY			
určí nahoře, dole, vpředu, vzadu, větší, menší, kratší, delší	20	2	1
vyjmenuje číselnou řadu a spočítá počet prvků v rozsahu do 5ti	23	X	X
zvládá praktické úkoly vyžadující přičítání a odečítání do 5ti	16	4	3
5. ŘEČ			
vyslovuje správně všechny hlásky, skupiny hlásek	12	9	2
mluví ve větách, gramaticky správně (správné tvary slov)	16	7	X
6. SAMOSTATNOST			
dodržuje zásady stolování, je samostatný při oblékání	19	4	X
zvládá základní hygienu (WC, mytí rukou, smrkání)	18	5	X
7. SOCIÁLNÍ ZRALOST			
umí pozdravit, poprosit, poděkovat, vykat dospělým	19	4	X
respektuje ostatní, nechá je mluvit, neskáče jim do řeči, poslouchá pokyny	9	14	X
8. CITOVÁ ZRALOST			
umí přijmout hodnocení, vyrovná se s případným drobným neúspěchem (např. při hrách – přiměřená reakce, pokusit se znovu)	12	11	X
dovede odložit přání na pozdější dobu	14	9	X